

Forventningsundersøkelser for Norges Bank

Undersøkelser blant økonomieksperter, parter i arbeidslivet,
næringslivsledere og husholdninger

1. kvartal 2009

11.03.2009

Forord

Perduco utfører på oppdrag fra Norges Bank kvartalsvise forventningsundersøkelser i Norge om inflasjons-, lønns-, valutakurs og renteutviklingen blant økonomer i finansnæringen og akademia, partene i arbeidslivet, næringslivsledere og husholdninger. Bakgrunnen for undersøkelsen er at Norges Bank retter pengepolitikken inn mot et mål om lav og stabil inflasjon. Forventninger til den fremtidige prisutviklingen kan i seg selv spille en rolle for den faktiske prisutviklingen. En regelmessig spørreundersøkelse kan bidra til større innsikt i disse spørsmålene.

Økonomer innenfor finansnæringen og akademia, samt representanter for partene i sentrale arbeidslivsorganisasjoner blir intervjuet på web, det samme gjelder lederne i næringslivet. Husholdningene er derimot intervjuet via telefon.

Forventningsundersøkelsen er hittil gjennomført 29 ganger, og ble første gang gjennomført i februar 2002. Undersøkelsen er tidligere gjennomført av TNS Gallup.

Oslo, mars 2009

Ansvarlig for undersøkelsen hos Perduco er:

Roy Eskild Banken

Telefon: 97 17 71 57

E-post: roy.eskild.banken@perduco.no

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Innholdsfortegnelse	2
Sammendrag	3
Kort sammendrag av enkeltresultater for økonomiekspertene	3
Kort sammendrag av enkeltresultater for partene i arbeidslivet.....	4
Kort sammendrag av enkeltresultater for næringslivslederne.....	4
Kort sammendrag av enkeltresultater for husholdningene.....	4
Spørreskjema	5
Indeks (tabeller og grafer)	6
Resultater - økonomiekspertene	7
Resultater - partene i arbeidslivet	15
Resultater - næringslivslederne	21
Resultater - husholdningene	31
Tekniske kommentarer – økonomene og partene i arbeidslivet	38
Tekniske kommentarer - næringslivslederne	39
Tekniske kommentarer - husholdningene	40

Sammendrag

Fortsatt forventninger om lavere lønnsomhet i næringslivet

Perducos forventningsundersøkelse for første kvartal 2009 viser at andelen næringslivsledere som forventer svekket lønnsomhet i egen bedrift de neste 12 månedene fortsatt er økende. I fjerde kvartal 2008 var lønnsomhetsindeksen (dvs differansen mellom de som forventer bedret lønnsomhet og de som forventer svekket lønnsomhet) på minus 19,5 poeng. Indeksen har sunket med ytterligere 2,8 indekspoeng i løpet av siste kvartal og er nå på minus 23,3 poeng. Samlet sett forventer 46,2 prosent av næringslivslederne en svekket lønnsomhetsutvikling i egen bedrift de neste 12 månedene. Næringslivslederne i de største bedriftene (bedrifter med 50 ansatte eller mer) forventer i større grad at lønnsomheten blir svekket de neste 12 månedene enn lederne i de mindre bedriftene (bedrifter med færre enn 50 ansatte).

Lavere forventninger til årslønnsveksten blant husholdningene og i næringslivet

Forventningene til lønnsutviklingen om 1 år blant husholdningene har sunket fra 4,5 prosent i fjerde kvartal 2008 til 2,6 prosent i første kvartal 2009. Dette er en nedgang på 1,9 prosentpoeng. Forventningene til lønnsutviklingen er nå på det laveste nivået som noen gang er målt i undersøkelsen, og nedgangen fra forrige kvartal er også den kraftigste nedgangen som er målt i undersøkelsen. Også blant næringslivslederne er forventningene til årslønnsvekst i 2009 sunket betydelig det siste kvartalet. I fjerde kvartal 2008 forventet næringslivslederne en årslønnsvekst på 4,0 prosent i egen bedrift for 2009, mens dette er sunket til 2,7 prosent i første kvartal 2009.

Om undersøkelsen

Perduco utfører på oppdrag fra Norges Bank kvartalsvise forventningsundersøkelser i Norge om inflasjons-, lønns-, valutakurs og renteutviklingen blant økonomer i finansnæringen og akademia, representanter fra partene i arbeidslivet, næringslivsledere og husholdninger. Bakgrunnen for undersøkelsen er at Norges Bank retter pengepolitikken inn mot et mål om lav og stabil inflasjon. Forventninger til den fremtidige prisutviklingen kan i seg selv spille en rolle for den faktiske prisutviklingen. En regelmessig spørreundersøkelse kan bidra til større innsikt i disse spørsmålene.

Denne rapporten med hovedfunnene fra forventningsundersøkelsen blir i sin helhet lagt ut på våre nettsider (www.perduco.no). Fra 2009 er undersøkelsen blant næringslivslederne utvidet slik at bedrifter med 20 ansatte eller flere er i målgruppen (mot tidligere 50 ansatte eller flere). I tillegg intervjues nå 500 bedriftsledere mot tidligere 300 intervjuer.

Undersøkelsene er gjennomført i tidsrommet fra 12. til 25. februar 2009.

Kort sammendrag av enkeltresultater for økonomiekspertene

Forventer lavere prisstigning

Økonomene har nedjustert sine estimater hva gjelder forventninger til prisstigning i tiden fremover, og spesielt hva gjelder forventningene til prisstigning om 12 måneder. I forrige kvartal oppga økonomene at de forventet en prisstigning om 12 måneder på 2,9 prosent. Dette er i første kvartal 2009 sunket til 1,8 prosent for alle økonomene samlet sett. Ser man spesielt på økonomene i finansnæringen, forventer de en prisstigning om 12 måneder på 1,6 prosent.

Færre forventer styrket kronekurs

Andelen økonomer som forventer styrket kronekurs om 12 måneder har sunket fra 91,7 prosent i fjerde kvartal 2008 til 79,7 prosent i første kvartal 2009. Det er med andre ord færre økonomer som forventer styrket kronekurs om 12 måneder. Gjennomsnittlig forventet styrking av kronekursen (målt ved konkurransekursindeksen) om 12 måneder er også redusert fra 6,8 prosent i fjerde kvartal 2008 til 4,6 prosent i første kvartal 2009.

Kort sammendrag av enkeltresultater for partene i arbeidslivet

Partene i arbeidslivet forventer lavere lønnsvekst i 2010

Partene i arbeidslivet oppjusterer sin forventning om gjennomsnittlig årslønnsvekst i 2009 fra 4,0 prosent i fjerde kvartal 2008 til 4,1 prosent i første kvartal 2009. I første kvartal 2009 forventes det derimot en gjennomsnittlig årslønnsvekst i 2010 på 3,7 prosent, mens forventet årslønnsvekst om 5 år er på 4,3 prosent, som er en økning på 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Kort sammendrag av enkeltresultater for næringslivslederne

Nedgang i lønnsomheten

49,9 prosent av næringslivslederne oppgir at lønnsomheten i egen bedrift har blitt svekket i løpet av de siste 12 månedene. For første gang på nesten 6 år er det nå flere næringslivsledere som oppgir at lønnsomheten er blitt svekket enn som oppgir at den er bedret i løpet av det siste året. Forventningene til fremtidig lønnsomhet faller også hos næringslivslederne. Mens differansen mellom de som forventer henholdsvis bedret og svekket lønnsomhet var minus 19,5 poeng i fjerde kvartal 2008, er dette i første kvartal 2009 sunket med ytterligere 3,8 indekspoeng til minus 23,3 poeng.

Nedgang i årslønnsveksten

Næringslivsledernes forventninger til årslønnsveksten i 2009 faller kraftig dette kvartalet. I fjerde kvartal 2008 forventet næringslivslederne en årslønnsvekst i egen bedrift på 4,0 prosent. Forventningene har nå sunket med 1,3 prosentpoeng til 2,7 prosent i første kvartal 2009. I 2010 forventer derimot næringslivslederne en årslønnsvekst på 3,5 prosent.

Flere næringslivsledere forventer økt sysselsetting

23,6 prosent av næringslivslederne oppgav i første kvartal 2009 at de forventer å ha flere ansatte om 12 måneder, mot 17,3 prosent i fjerde kvartal 2008. Andelen som forventer å ha færre ansatte om 12 måneder gikk opp fra 28,0 prosent til 29,8 prosent, mens andelen som forventer å ha like mange ansatte gikk ned fra 54,7 prosent i fjerde kvartal 2008 til 46,5 prosent i første kvartal 2009.

Kort sammendrag av enkeltresultater for husholdningene

Husholdningene forventer lavere lønnsvekst

Det siste kvartalet har husholdningenes forventninger til lønnsutviklingen sunket fra 4,5 prosent i fjerde kvartal 2008 til 2,6 prosent i første kvartal 2009. Dette er en nedgang på 1,9 prosentpoeng.

Færre forventer at renten skal falle

Andelen av husholdningene som forventer en nedgang i rentene gikk ned fra 52,0 prosent i fjerde kvartal 2008 til 39,5 prosent i første kvartal 2009. Samtidig gikk andelen som forventer at renten skal stige opp med 6,5 prosentpoeng til 29,3 prosent, mens andelen som forventer at renten skal forbli uendret gikk opp fra 21,9 til 27,0 prosent.

Spørreskjema

Til økonomieksperterne og partene i arbeidslivet:

1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
2. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
3. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
4. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2009?
5. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2010?
6. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?
- 7a) Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?
- 7b) Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg? (Hvis svart styrket eller svekket i spørsmål 7a)

Til næringslivslederne:

1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er om 12 måneder?
2. Hva tror du prisstigningen er om 2 år?
3. Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
4. Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
5. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2009?
6. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2010?
7. Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 månedene?
8. Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 månedene?
9. Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?
10. Tror du bedriften om 12 måneder vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

Til husholdningene:

- 1a. Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, en del høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?
- 1b. Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?
- 2a. Tror du at prisene i løpet av de neste 12 månedene vil være høyere, uendret eller lavere enn i dag?
- Hvis høyere: Vil prisene vokse raskere, saktere eller i samme takt som i dag?
- 2b. Hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?
3. Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?
4. Omtrent hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon vil endres de neste 12 månedene?
5. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Indeks (tabeller og grafer)

Økonomiekspertene

1. Forventet prisstigning om 12 måneder
2. Forventet prisstigning om 2 år
3. Forventet prisstigning om 5 år
4. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
5. Forventet årslønnsvekst for neste år
6. Forventet årslønnsvekst om 5 år
- 7a. Forventet utvikling i kronekursen om 12 mnd.
- 7b. Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 mnd.

Partene i arbeidslivet

8. Forventet prisstigning om 12 måneder
9. Forventet prisstigning om 2 år
10. Forventet prisstigning om 5 år
11. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
12. Forventet årslønnsvekst for neste år
13. Forventet årslønnsvekst om 5 år

Næringslivslederne

14. Forventet generell prisstigning om 12 måneder
15. Forventet generell prisstigning om 2 år
16. Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd
17. Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 mnd
18. Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift i år
19. Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift neste år
20. Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd
21. Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd
22. Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden
23. Antatt antall ansatte om 12 mnd

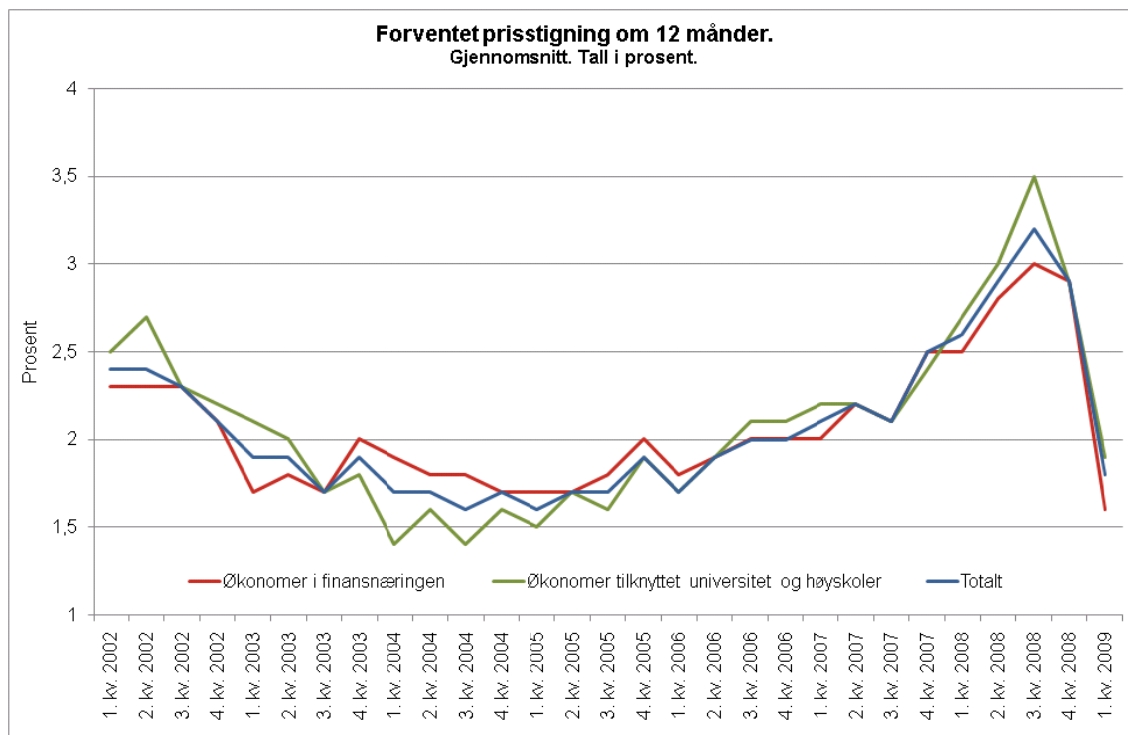
Husholdningene

- 24a. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd
- 24b. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent
- 25a. Forventet prisendring neste 12 mnd
- 25b. Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent
26. Forventet prisvekst om 2-3 år
27. Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent
28. Forventet renteutvikling neste 12 mnd

Resultater - økonomiekspertene

Indeks 1:

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

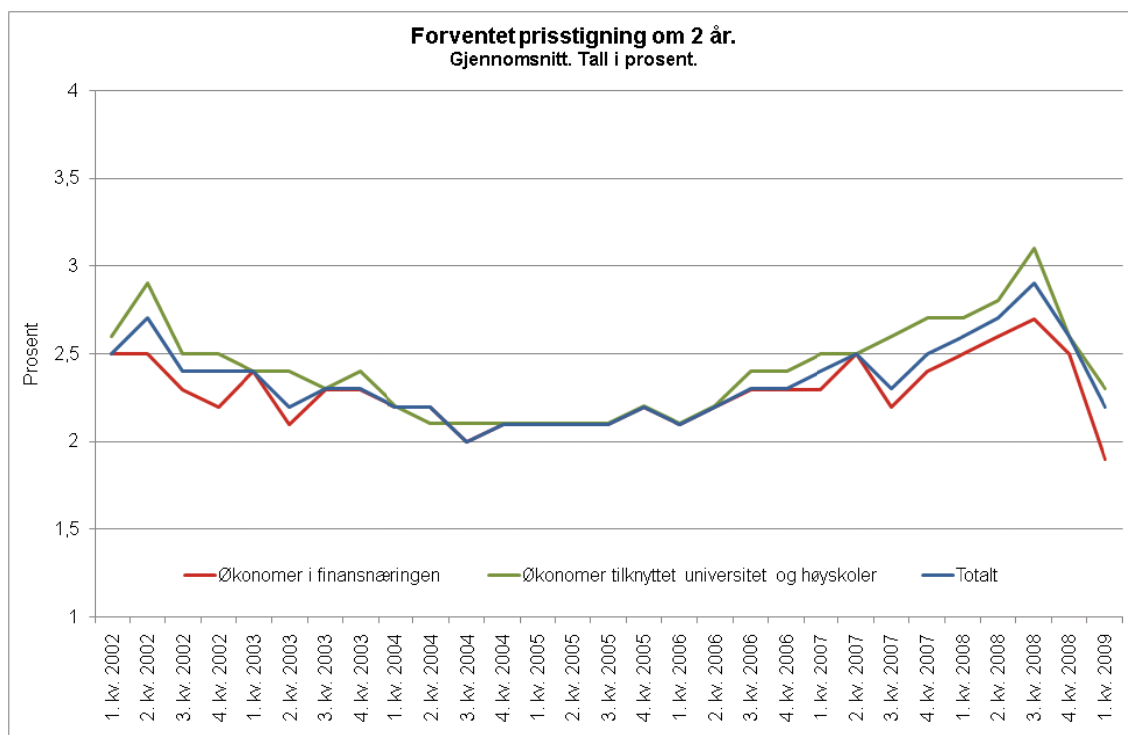

Forventet prisstigning om 12 måneder	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Økonomer i finansnæringen		
Gjennomsnittlig verdi	2,9	1,6
Laveste verdi	2,0	0,0
Høyeste verdi	5,0	2,7
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler		
Gjennomsnittlig verdi	2,9	1,9
Laveste verdi	1,9	0,0
Høyeste verdi	3,5	4,0
Totalt alle økonomer		
Gjennomsnittlig verdi	2,9	1,8
Utvalg	25	66

Økonomenes forventninger til prisstigningen om 12 måneder var i første kvartal 2009 på 1,8 prosent samlet sett mot 2,9 prosent i fjerde kvartal 2008. Økonomer i finansnæringen reduserte sine forventninger med 1,3 prosentpoeng fra forrige kvartal, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler reduserte sitt estimat med 1,0 prosentpoeng fra fjerde kvartal 2008 til første kvartal 2009.

Indeks 2:

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

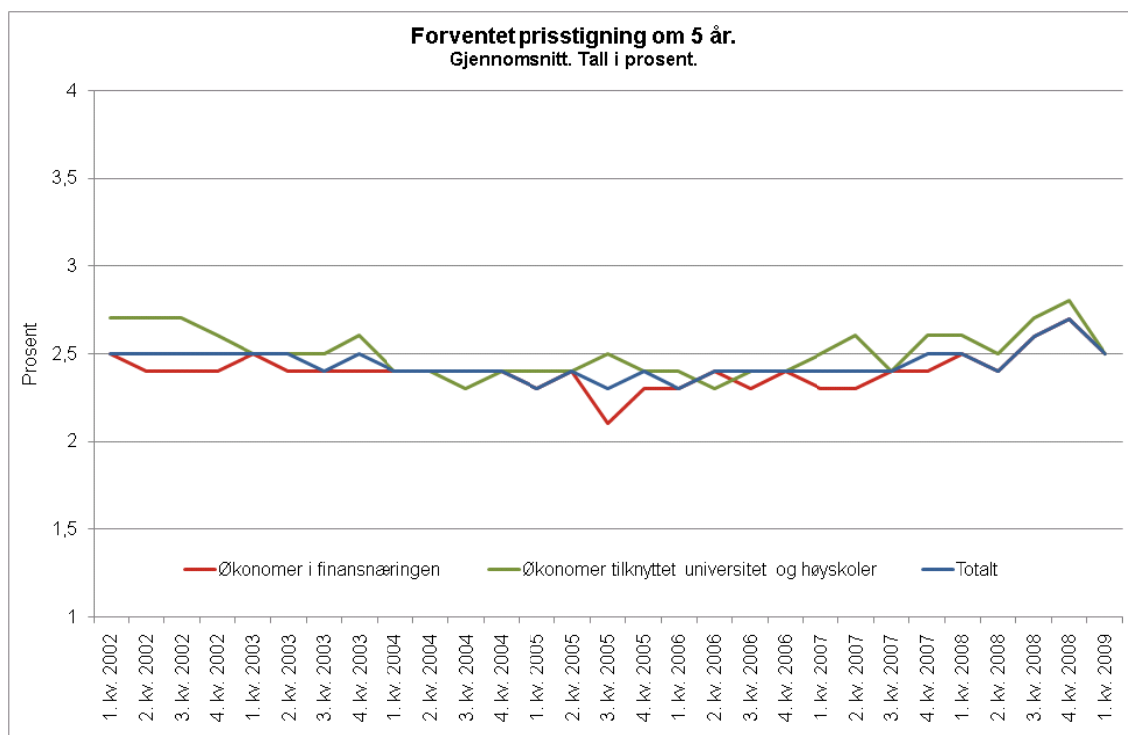

Forventet prisstigning om 2 år	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Økonomer i finansnæringen		
Gjennomsnittlig verdi	2,5	1,9
Laveste verdi	1,5	1,0
Høyeste verdi	4,0	3,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler		
Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,3
Laveste verdi	1,2	0,0
Høyeste verdi	4,0	4,0
Totalt alle økonomer		
Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,2
Utvalg	25	66

Økonomenes forventninger til prisstigningen om 2 år var i første kvartal 2009 på 2,2 prosent mot 2,6 prosent i fjerde kvartal 2008. Økonomer i finansnæringen reduserte sitt estimat med 0,6 prosentpoeng fra forrige kvartal, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler reduserte sitt estimat med 0,3 prosentpoeng fra fjerde kvartal 2008 til første kvartal 2009.

Indeks 3:

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

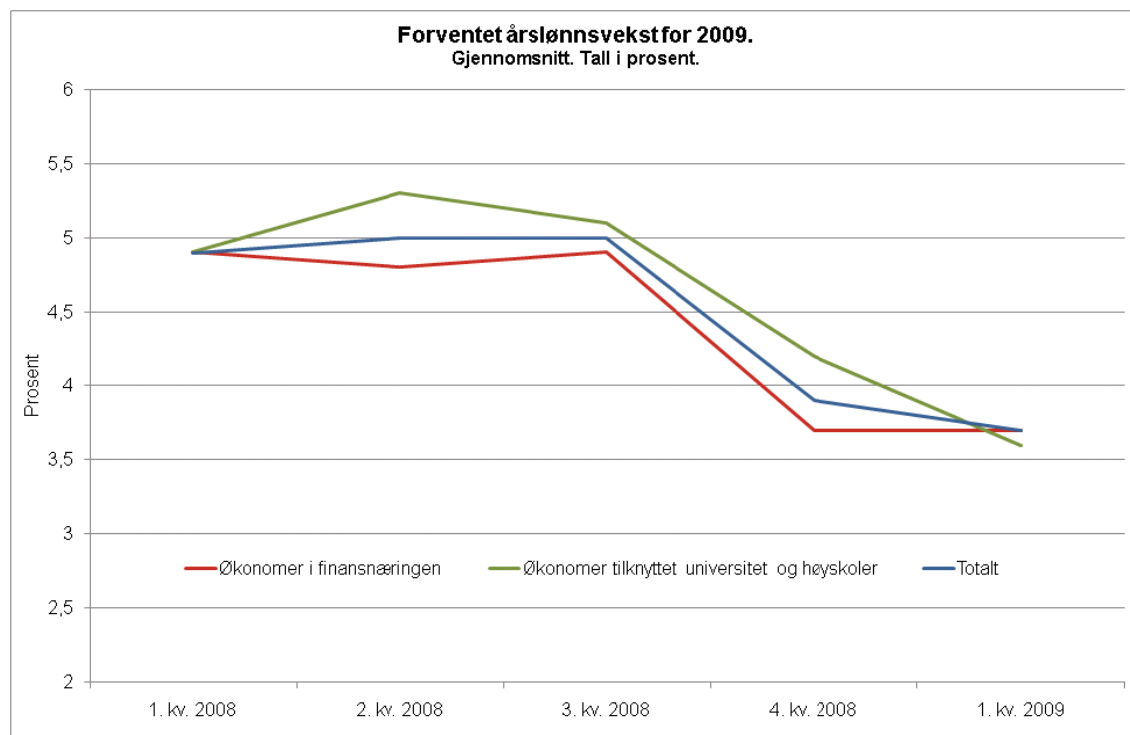

Forventet prisstigning om 5 år	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Økonomer i finansnæringen		
Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,5
Laveste verdi	2,0	1,5
Høyeste verdi	4,0	5,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler		
Gjennomsnittlig verdi	2,8	2,5
Laveste verdi	2,2	1,5
Høyeste verdi	5,0	4,0
Totalt alle økonomer		
Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,5
Utvalg	25	62

Økonomenes forventninger til prisstigningen om 5 år var i første kvartal 2009 på 2,5 prosent mot 2,7 prosent i fjerde kvartal 2008. Økonomer i finansnæringen nedjusterte sitt estimat fra 2,7 til 2,5 prosent, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler nedjusterte sitt estimat fra 2,8 til 2,5 prosent.

Indeks 4:

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2009?

Forventet årslønnsvekst for 2009	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Økonomer i finansnæringen		
Gjennomsnittlig verdi	3,7	3,7
Laveste verdi	1,0	1,0
Høyeste verdi	5,0	5,5
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler		
Gjennomsnittlig verdi	4,2	3,6
Laveste verdi	3,5	1,5
Høyeste verdi	5,0	6,0
Totalt alle økonomer		
Gjennomsnittlig verdi	3,9	3,7
Utvalg	25	67

Økonomenes forventninger til årslønnsveksten for 2009 gikk ned fra 3,9 prosent i fjerde kvartal 2008 til 3,7 prosent i første kvartal 2009. Blant økonomer i finansnæringen var estimat uendret på 3,7 prosent fra 4. kvartal 2008 til første kvartal 2009, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler reduserte sitt estimat fra 4,2 til 3,6 prosent.

Indeks 5:

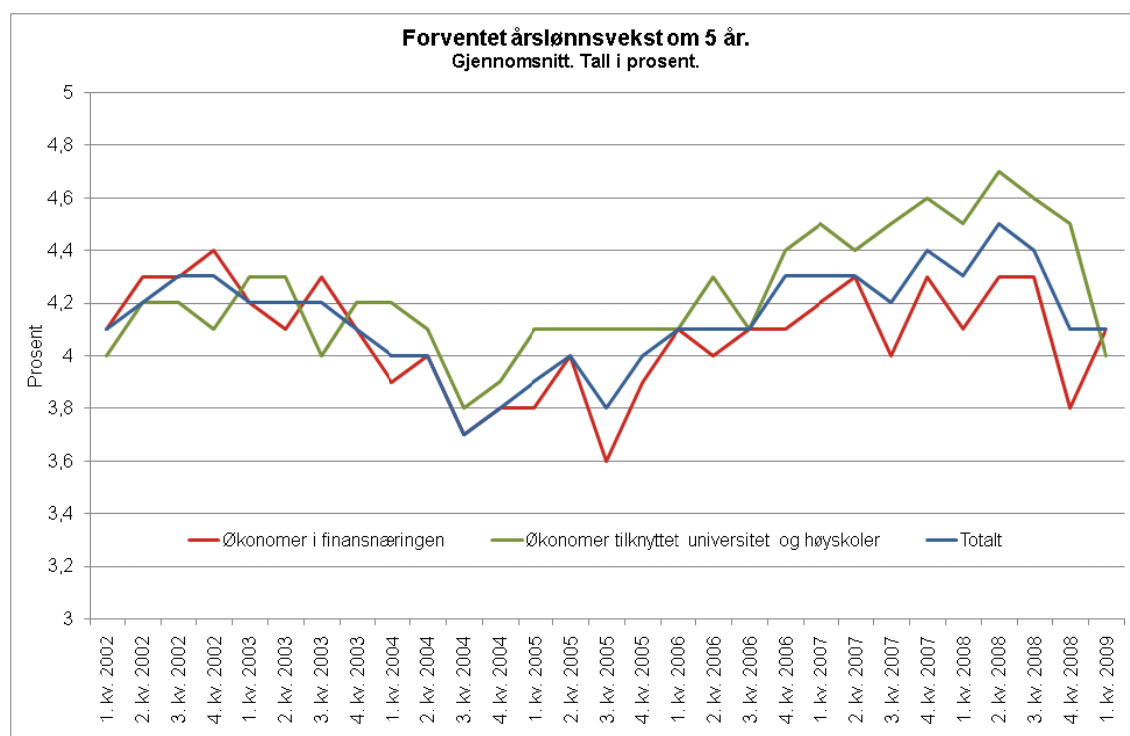
Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2010?

Forventet årslønnsvekst for 2010	1. kvartal 2009
Økonomer i finansnæringen	
Gjennomsnittlig verdi	3,2
Laveste verdi	0,0
Høyeste verdi	5,0
Økonomer tilknyttet universitet/høgskoler	
Gjennomsnittlig verdi	3,0
Laveste verdi	-2,0
Høyeste verdi	5,0
Totalt alle økonomer	
Gjennomsnittlig verdi	3,1
Utvalg	68

Økonomenes forventninger til årslønnsveksten for 2010 var i første kvartal 2009 på 3,1 prosent. Økonomer i finansnæringen forventer en lønnsvekst på 3,2 prosent og økonomer tilknyttet universitet/høgskoler forventer en lønnsvekst på 3,0 prosent.

Spørsmål 6:

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

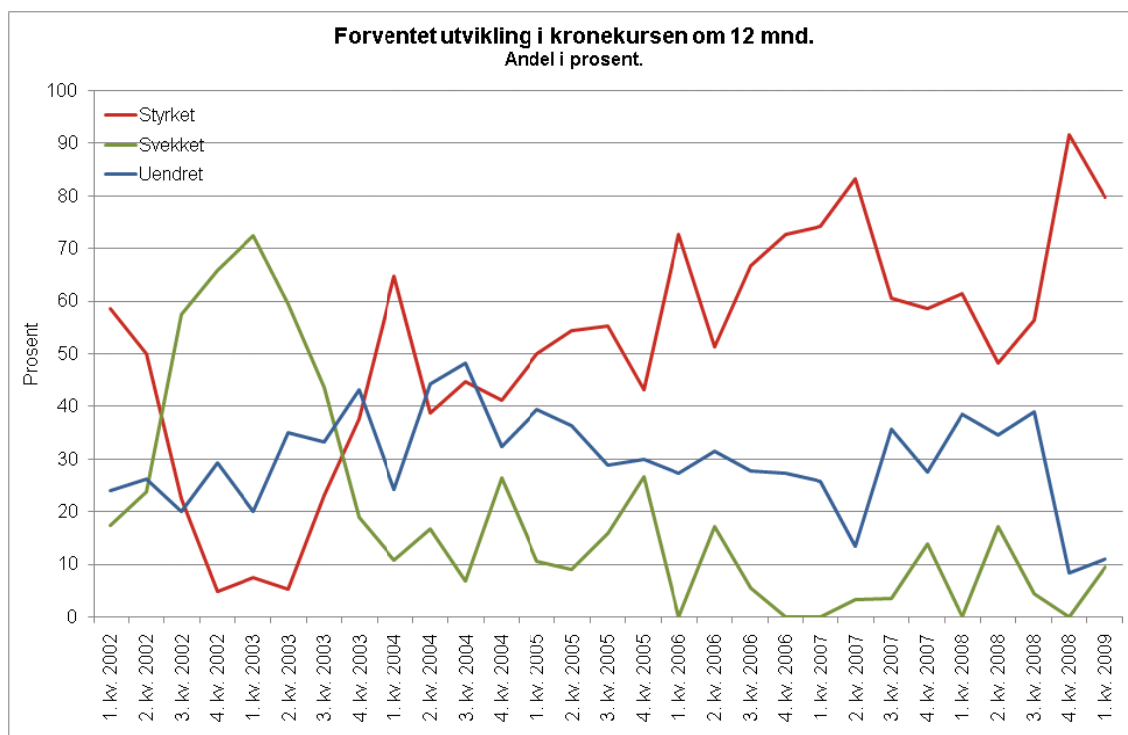

Forventet årslønnsvekst om 5 år	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Økonomer i finansnæringen		
Gjennomsnittlig verdi	3,8	4,1
Laveste verdi	1,7	3,0
Høyeste verdi	5,0	5,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler		
Gjennomsnittlig verdi	4,5	4,0
Laveste verdi	3,5	2,0
Høyeste verdi	5,0	7,0
Totalt alle økonomer		
Gjennomsnittlig verdi	4,1	4,1
Utvalg	25	65

Økonomenes forventninger til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) var uforandret fra fjerde kvartal 2008 til første kvartal 2009. Økonomer i finansnæringen økte sitt estimat fra 3,8 prosent til 4,1 prosent. Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler reduserte sitt estimat fra 4,5 prosent i fjerde kvartal 2008 til 4,0 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 7A:

Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?

Forventet utvikling i kronekursen om 12 mnd.

4. kvartal 2008

1. kvartal 2009

Økonomer i finansnæringen

Styrket	90,0
Uendret	5,0
Svekket	5,0

Økonomer tilknyttet universitet/høgskoler

Styrket	75,0
Uendret	13,6
Svekket	11,4

Totalt alle økonomer

Styrket	91,7	79,7
Uendret	8,3	10,9
Svekket	0,0	9,4

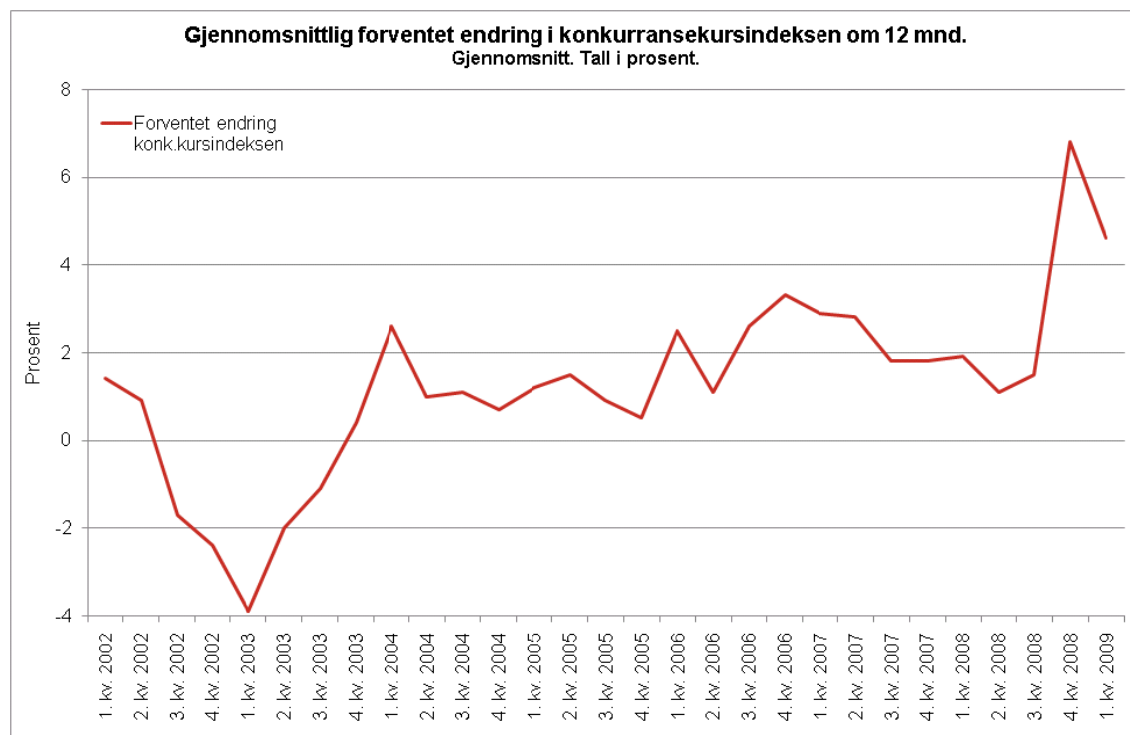
Utvalg

24	64
----	----

Andelen økonomer som forventer at kronekursen (målt ved konkurransekursindeksen) vil styrkes på ett års sikt gikk i første kvartal 2009 ned fra 91,7 til 79,7 prosent. Andelen økonomer som forventer en svekket kronekurs var i første kvartal 2009 på 9,4 prosent mot 0,0 prosent i fjerde kvartal 2008, mens andelen som forventer at kronekursen på ett års sikt vil være uendret gikk opp fra 8,3 prosent 10,9 prosent.

Indeks 7B:

Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg (Hvis svart styrket/svekket i spørsmål 7A)?

Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 mnd.

4. kvartal 2008

1. kvartal 2009

Økonomer i finansnæringen

Gjennomsnittlig verdi

4,2

Økonomer tilknyttet universitet/høgskoler

Gjennomsnittlig verdi

4,8

Totalt alle økonomer

Gjennomsnittlig verdi

6,8

4,6

Utvalg

25

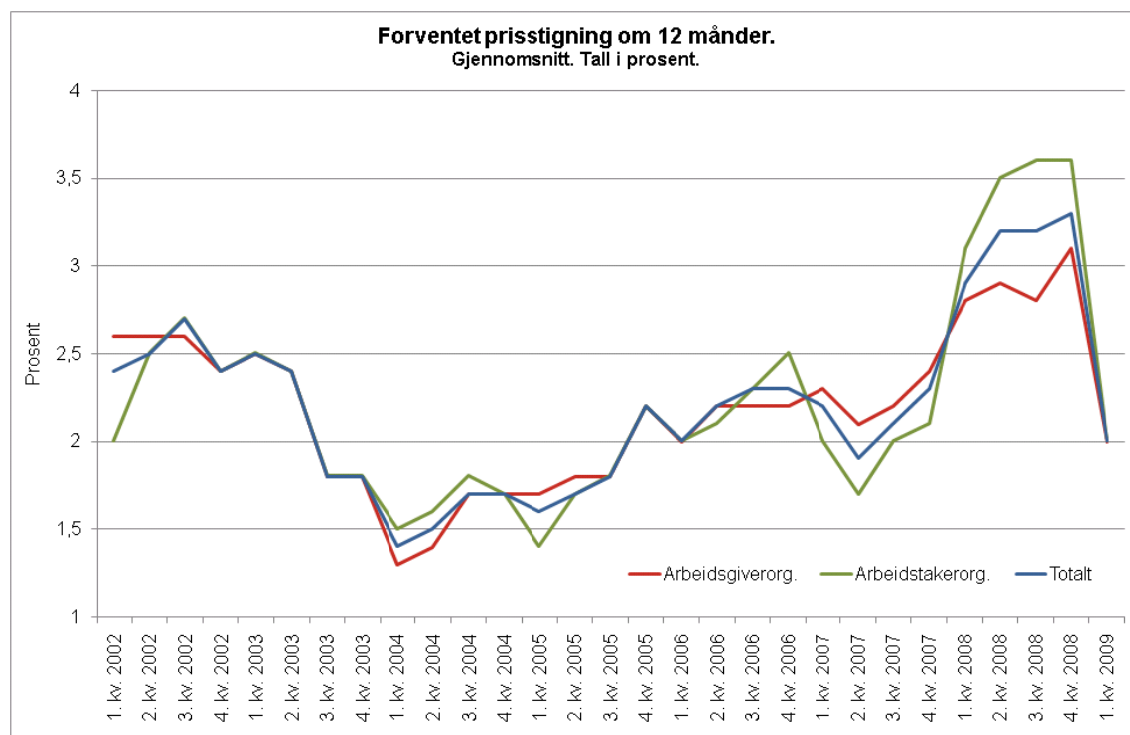
63

I første kvartal 2009 forventet det samlede utvalget av økonomer at kronekursen skal styrke seg med 4,6 prosent på 12 måneders sikt. Dette var en nedgang på 2,2 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Resultater - partene i arbeidslivet

Indeks 8:

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

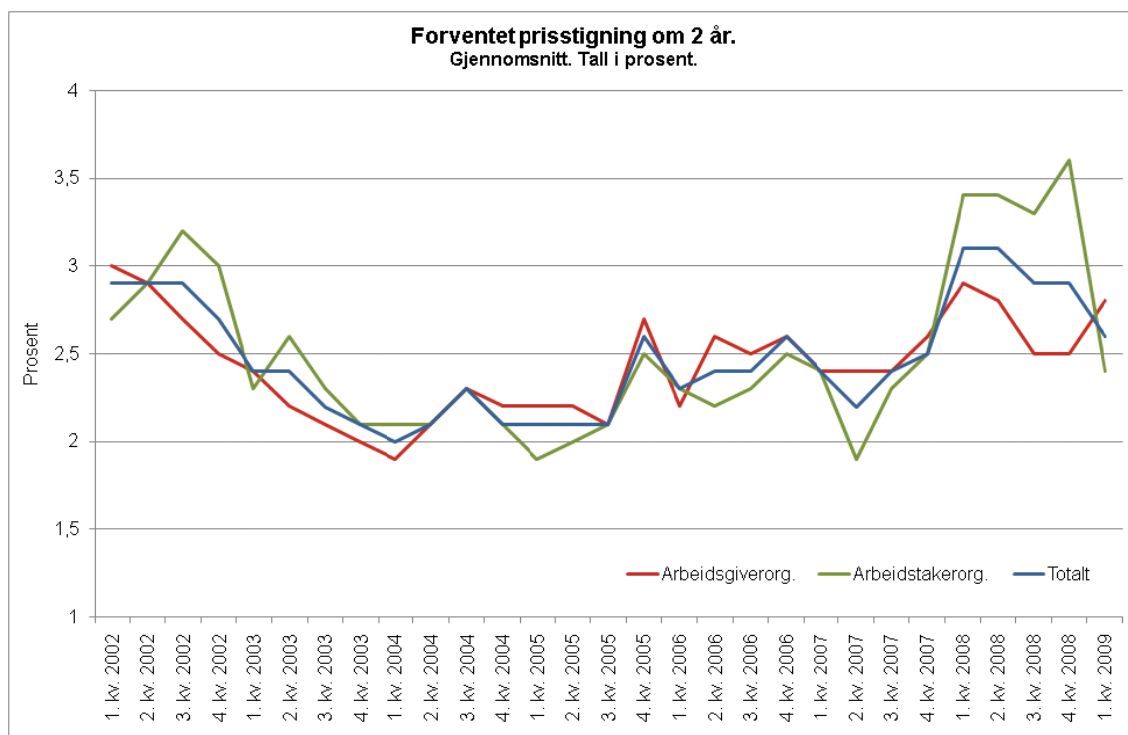

Forventet prisstigning om 12 måneder	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Arbeidsgiverorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	3,1	2,0
Laveste verdi	1,5	1,0
Høyeste verdi	5,0	3,0
Arbeidstakerorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	3,6	2,0
Laveste verdi	3,0	1,0
Høyeste verdi	4,0	3,0
Totalt for partene i arbeidslivet		
Gjennomsnittlig verdi	3,3	2,0
Utvalg	14	32

Blant arbeidslivsorganisasjonene gikk forventet prisstigning om 12 måneder ned fra 3,3 prosent i fjerde kvartal 2008 til 2,0 prosent i første kvartal 2009. Forventet prisstigning blant arbeidsgiverorganisasjonene gikk ned fra 3,1 prosent til 2,0 prosent, mens den blant arbeidstakerorganisasjonene gikk ned fra 3,6 til 2,0 prosent.

Indeks 9:

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

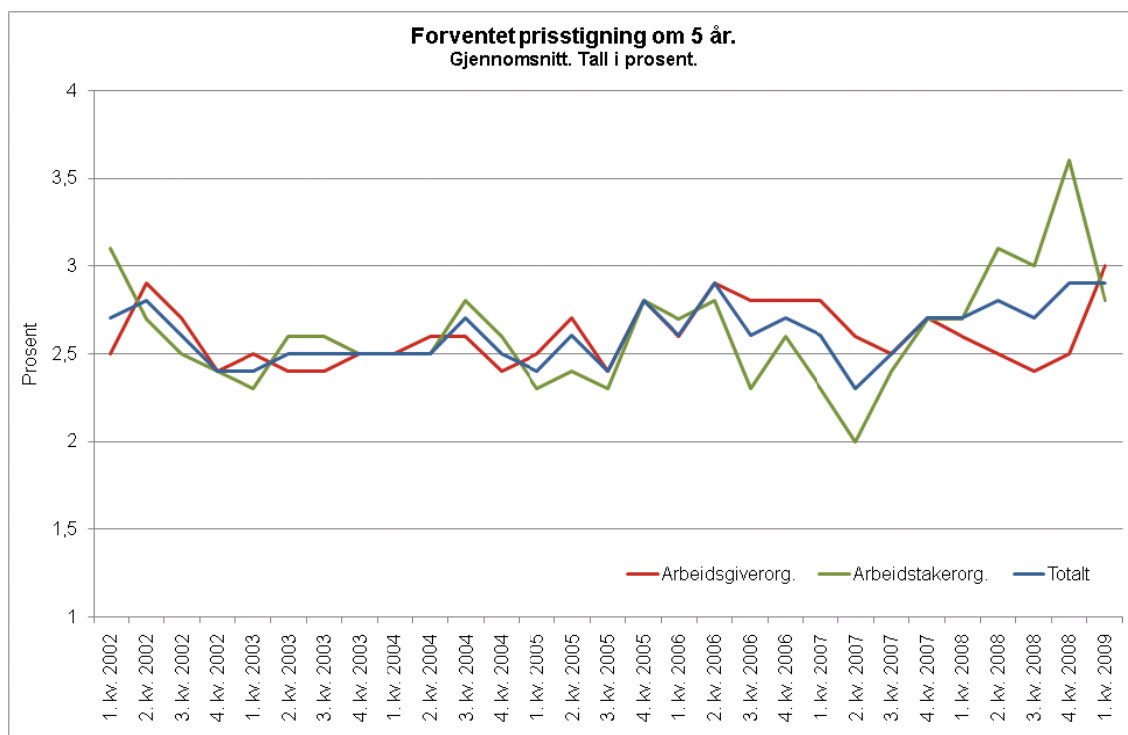

Forventet prisstigning om 2 år	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Arbeidsgiverorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,8
Laveste verdi	1,5	1,0
Høyeste verdi	4,0	6,0
Arbeidstakerorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	3,6	2,4
Laveste verdi	2,5	1,0
Høyeste verdi	5,0	3,5
Totalt for partene i arbeidslivet		
Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,6
Utvalg	12	31

Forventet prisvekst om to år var blant partene i arbeidslivet 2,6 prosent i første kvartal 2009 mot 2,9 i forrige kvartal. Arbeidsgiverorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 2,5 til 2,8 prosent i første kvartal 2009, mens arbeidstakerorganisasjonene nedjusterte sitt estimat fra 3,6 til 2,4 prosent.

Indeks 10:

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

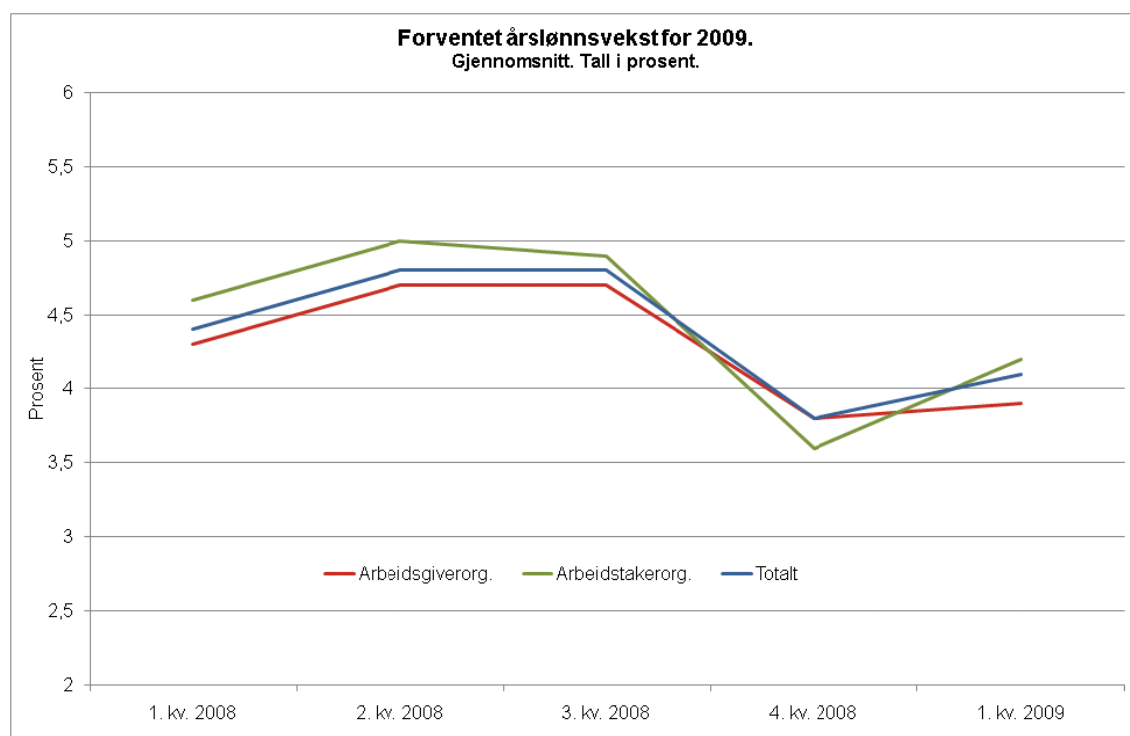

Forventet prisstigning om 5 år	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Arbeidsgiverorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	2,5	3,0
Laveste verdi	1,5	2,0
Høyeste verdi	3,0	7,0
Arbeidstakerorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	3,6	2,8
Laveste verdi	3,0	2,0
Høyeste verdi	5,0	4,0
Totalt for partene i arbeidslivet		
Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,9
Utvalg	13	29

Forventet prisstigningen om 5 år var blant partene i arbeidslivet uendret på 2,9 prosent fra 4. kvartal 2008 til 1. kvartal 2009. Arbeidsgiverorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 2,5 til 3,0 prosent, mens arbeidstakerorganisasjonene nedjusterte sitt estimat fra 3,6 prosent til 2,8 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 11:

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2009?

Forventet årslønnsvekst for 2009	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Arbeidsgiverorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	3,8	3,9
Laveste verdi	2,0	2,0
Høyeste verdi	5,0	5,0
Arbeidstakerorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	3,6	4,2
Laveste verdi	1,0	3,0
Høyeste verdi	5,0	5,0
Totalt for alle partene i arbeidslivet		
Gjennomsnittlig verdi	3,8	4,1
Utvalg	14	32

Forventet årslønnsvekst for 2009 gikk opp blant partene i arbeidslivet fra 3,8 prosent i fjerde kvartal 2008 til 4,1 prosent i første kvartal 2009. Arbeidsgiverorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 3,8 til 3,9 prosent, mens arbeidstakerorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 3,6 prosent til 4,2 prosent.

Indeks 12:

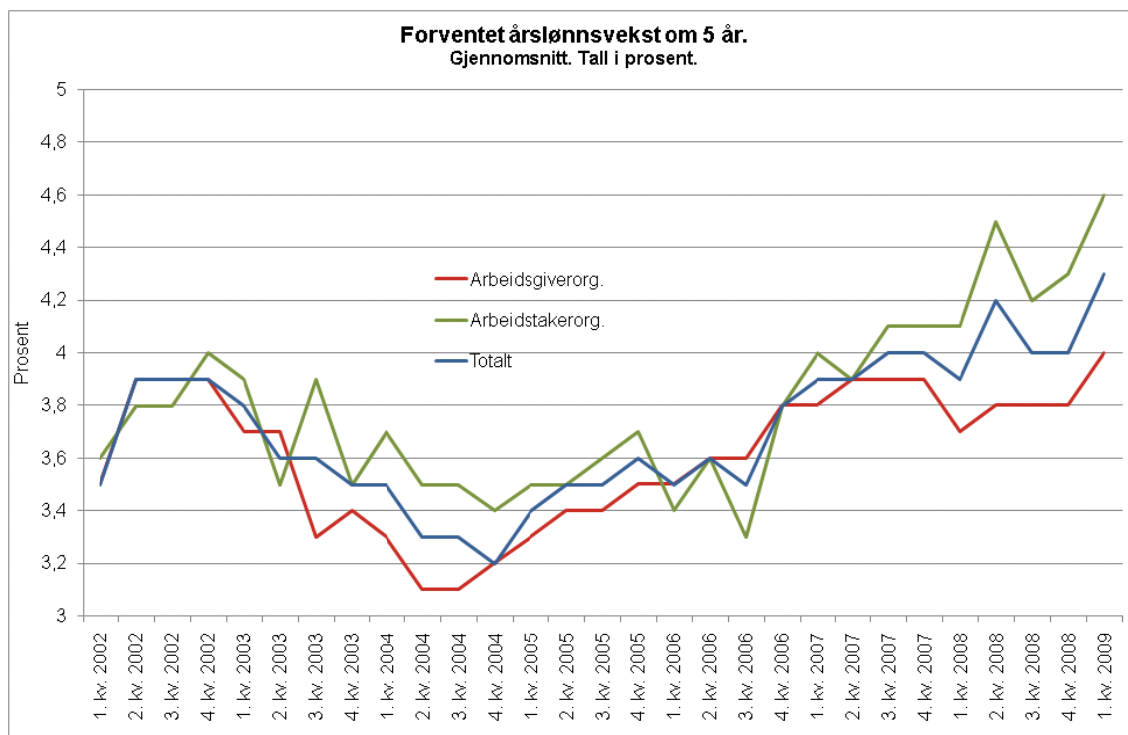
Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2010?

Forventet årslønnsvekst for 2010	1. kvartal 2009
Arbeidsgiverorganisasjoner	
Gjennomsnittlig verdi	3,3
Laveste verdi	2,0
Høyeste verdi	4,5
Arbeidstakerorganisasjoner	
Gjennomsnittlig verdi	4,2
Laveste verdi	2,0
Høyeste verdi	6,0
Totalt for alle partene i arbeidslivet	
Gjennomsnittlig verdi	3,7
Utvalg	32

Forventet årslønnsvekst for 2010 blant partene i arbeidslivet var 3,7 prosent i første kvartal 2009. Arbeidsgiverorganisasjonenes estimat var på 3,3 prosent, mens arbeidstakerorganisasjonene sitt estimat var på 4,2 prosent.

Indeks 13:

Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

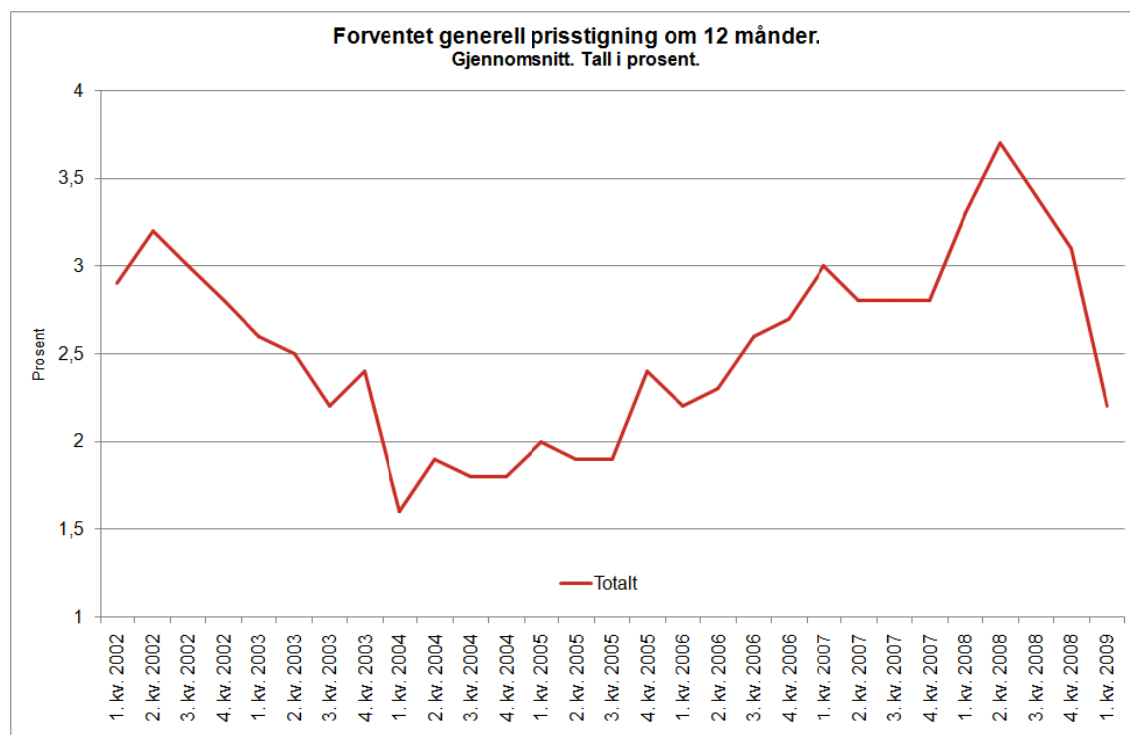
Forventet årslønnsvekst om 5 år	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Arbeidsgiverorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	3,8	4,0
Laveste verdi	1,5	2,0
Høyeste verdi	5,0	5,0
Arbeidstakerorganisasjoner		
Gjennomsnittlig verdi	4,3	4,6
Laveste verdi	3,5	3,0
Høyeste verdi	5,5	6,0
Totalt for alle partene i arbeidslivet		
Gjennomsnittlig verdi	4,0	4,3
Utvalg	14	32

Arbeidslivsorganisasjonenes forventninger til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) var i første kvartal 2009 på 4,3 prosent, opp 0,3 prosentpoeng fra forrige kvartal. Arbeidsgiverorganisasjonene oppjusterte sitt estimat med 0,2 prosentpoeng til 4,0 prosent, mens arbeidstakerorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 4,3 til 4,6 prosent.

Resultater - næringslivslederne

Indeks 14:

Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

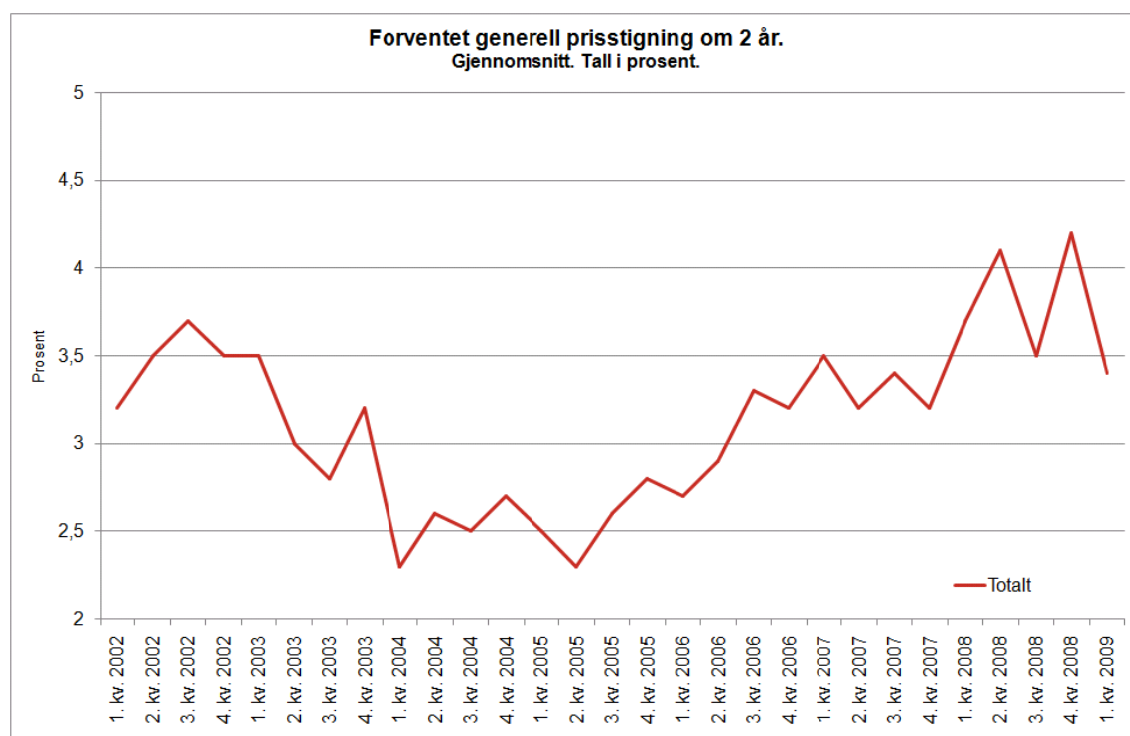

Forventet generell prisstigning om 12 mnd	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte		
Gjennomsnittlig verdi		2,4
Laveste verdi		-3,0
Høyeste verdi		10,0
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere		
Gjennomsnittlig verdi		2,0
Laveste verdi		-5,0
Høyeste verdi		8,0
Næringslivsledere totalt		
Gjennomsnittlig verdi	3,1	2,2
Utvalg	264	480

Næringslivslederne reduserte i første kvartal 2009 sitt estimat på forventet prisstigning om 12 måneder med 0,9 prosentpoeng til 2,2 prosent.

Indeks 15:

Hva tror du prisstigningen er om 2 år?

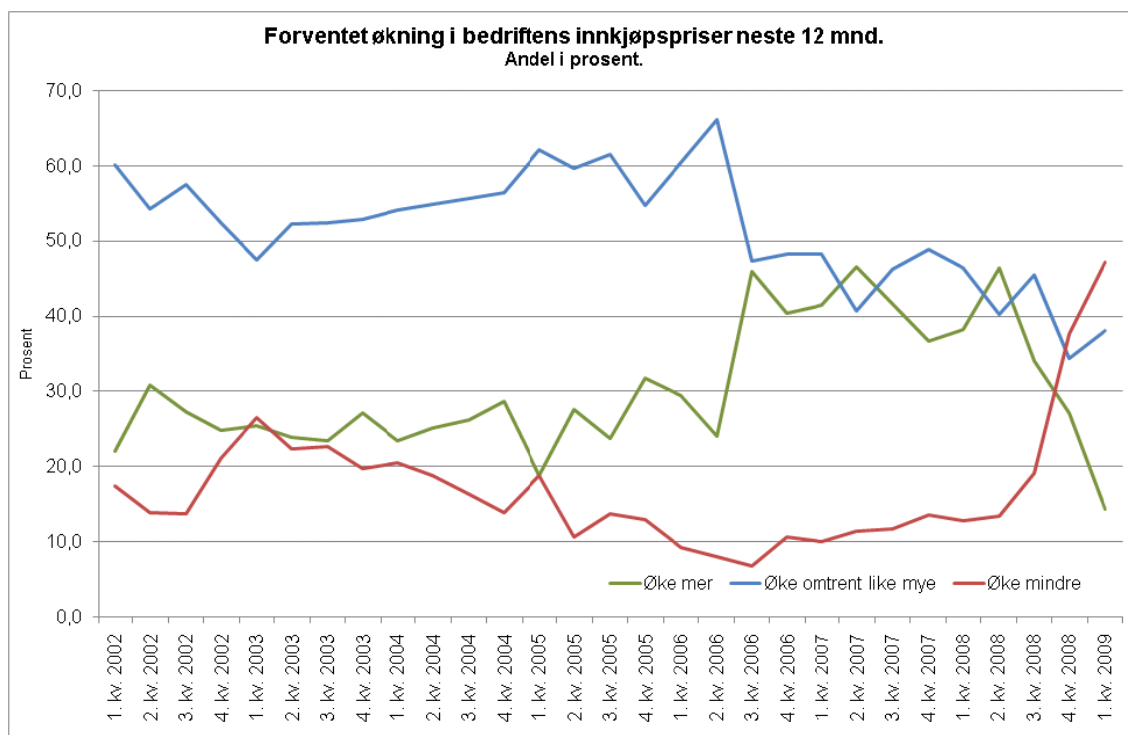

Forventet generell prisstigning om 2 år	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte		
Gjennomsnittlig verdi		3,7
Laveste verdi		0,0
Høyeste verdi		11,0
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere		
Gjennomsnittlig verdi		3,0
Laveste verdi		-10,0
Høyeste verdi		10,0
Næringslivsledere totalt		
Gjennomsnittlig verdi	4,2	3,4
Utvalg	268	464

Forventet prisstigning om 2 år gikk i første kvartal 2009 ned med 0,8 prosentpoeng, fra 4,2 prosent i fjerde kvartal 2008 til 3,4 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 16:

Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser
neste 12 mnd

4. kvartal 2008

1. kvartal 2009

Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte

Øke mer		15,4
Øke omtrent like mye		38,9
Øke mindre		45,4

Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere

Øke mer		12,8
Øke omtrent like mye		35,1
Øke mindre		51,6

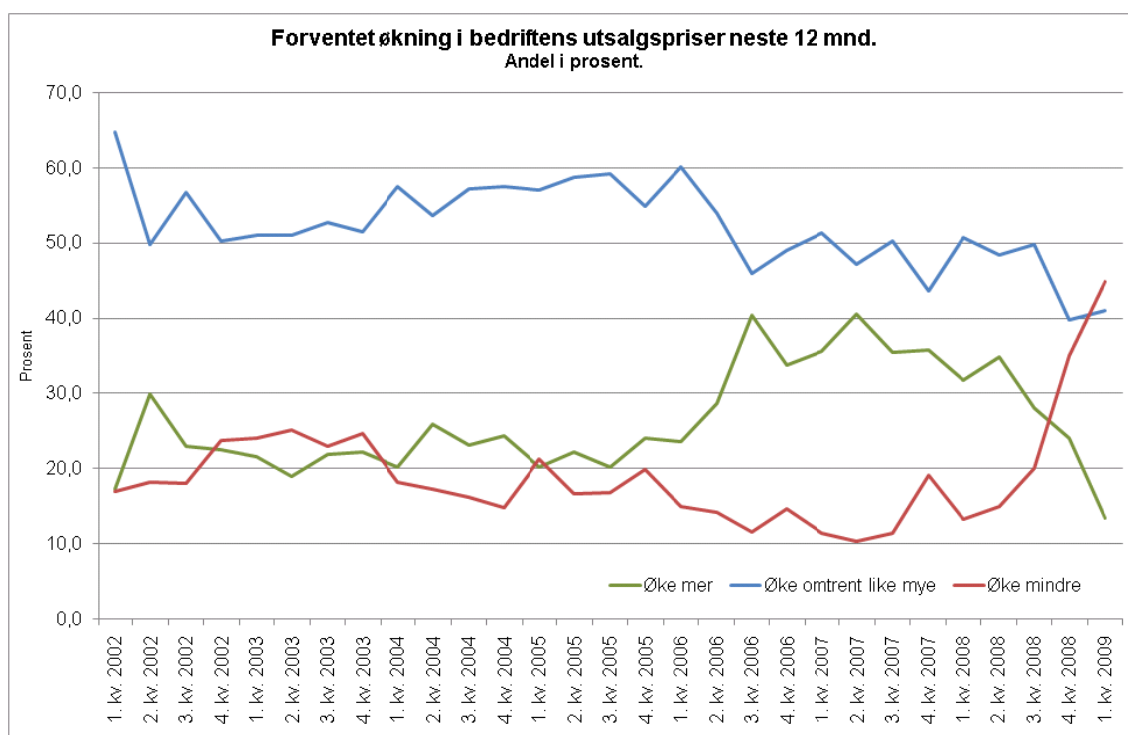
Næringslivsledere totalt

Øke mer	27,2	14,4
Øke omtrent like mye	34,3	38,0
Øke mindre	37,6	47,2
Utvalg	300	569

Andelen næringslivsledere som forventer at innkjøpsprisene vil øke mer de neste 12 måneder gikk ned fra 27,2 prosent i fjerde kvartal 2008 til 14,4 prosent i første kvartal 2009. Andelen som forventer at innkjøpsprisene vil øke mindre gikk opp fra 37,6 til 47,2 prosent, mens andelen som forventer at innkjøpsprisene vil øke omtrent like mye gikk opp fra 34,3 prosent i fjerde kvartal 2008 til 38,0 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 17:

Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

Forventet økning i bedriftens utsalgspriser
neste 12 mnd

4. kvartal 2008

1. kvartal 2009

Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte

Øke mer		13,5
Øke omtrent like mye		44,3
Øke mindre		41,6

Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere

Øke mer		13,4
Øke omtrent like mye		34,4
Øke mindre		51,1

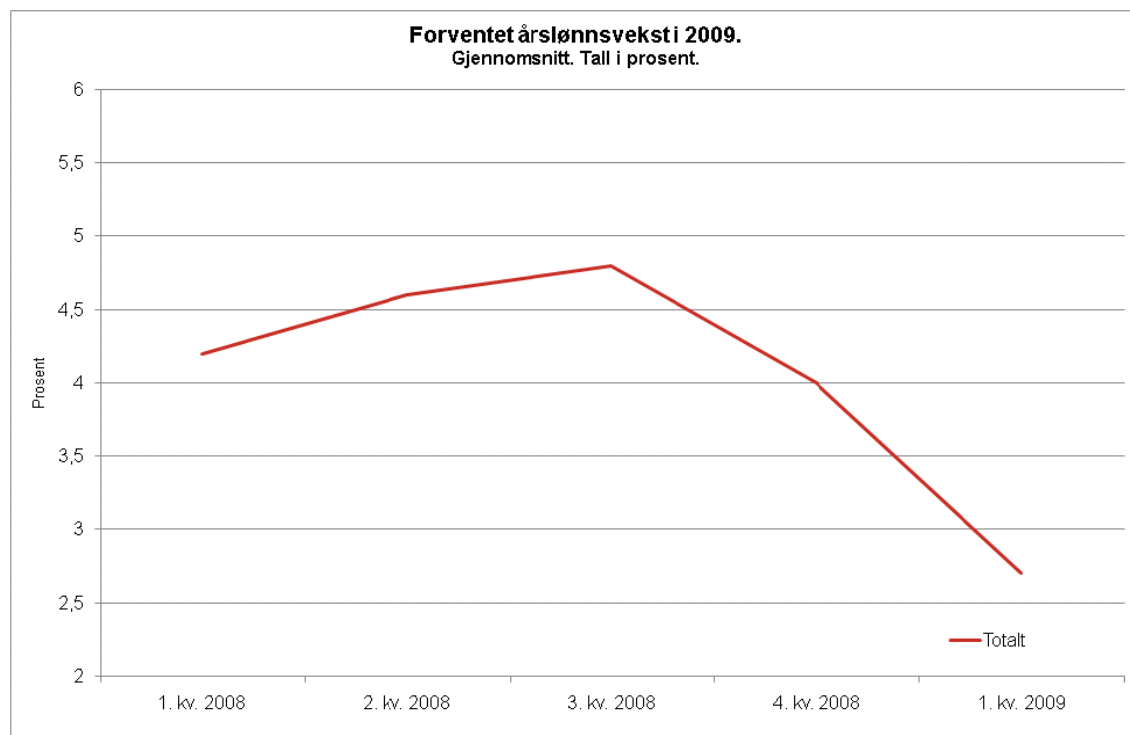
Næringslivsledere totalt

Øke mer	24,1	13,4
Øke omtrent like mye	39,7	41,0
Øke mindre	35,0	44,9
Utvalg	300	569

Andelen næringslivsledere som forventer at bedriftens utsalgspriser vil øke mer de neste 12 måneder gikk ned fra 24,1 prosent i fjerde kvartal 2008 til 13,4 prosent i første kvartal 2009. Andelen som forventer at bedriftens utsalgspriser vil øke mindre gikk opp fra 35,0 til 44,9 prosent, mens andelen som forventer at bedriftens utsalgspriser vil øke omtrent like mye gikk opp fra 39,7 til 41,0 prosent.

Indeks 18:

Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2009?

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift i 2009	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte		
Gjennomsnittlig verdi		2,6
Laveste verdi		0,0
Høyeste verdi		10,0
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere		
Gjennomsnittlig verdi		2,8
Laveste verdi		0,0
Høyeste verdi		7,0
Næringslivsledere totalt		
Gjennomsnittlig verdi	4,0	2,7
Utvalg	291	545

Næringslivsledernes nedjusterte sitt estimat for lønnsvekst i egen bedrift for 2009 fra 4,0 prosent i fjerde kvartal 2008 til 2,7 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 19:

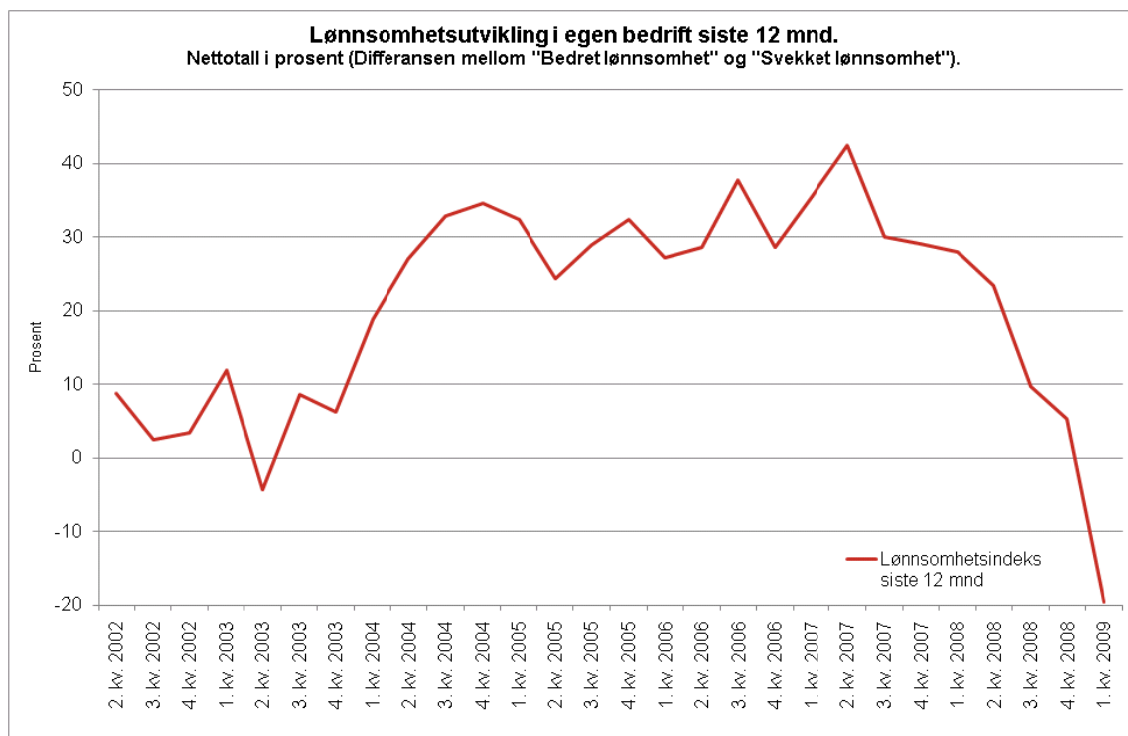
Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2010?

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift i 2010	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte	
Gjennomsnittlig verdi	3,5
Laveste verdi	0,0
Høyeste verdi	10,0
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere	
Gjennomsnittlig verdi	3,4
Laveste verdi	-5,0
Høyeste verdi	10,0
Næringslivsledere totalt	
Gjennomsnittlig verdi	3,5
Utvalg	512

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift for 2010 er 3,5 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 20:

Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 mnd?

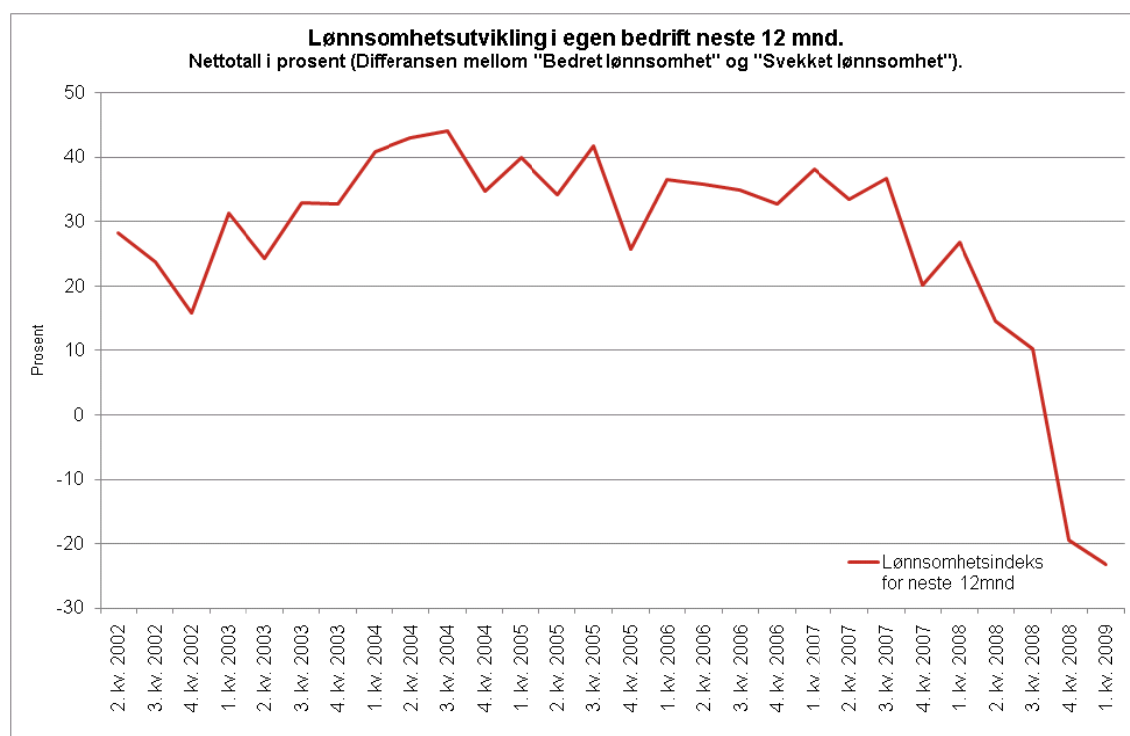

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte		
Bedret lønnsomhet		32,8
Uendret lønnsomhet		18,5
Svekket lønnsomhet		48,7
Nettotall (lønnsomhetsindeks)		-15,9
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere		
Bedret lønnsomhet		25,8
Uendret lønnsomhet		22,0
Svekket lønnsomhet		52,2
Nettotall (lønnsomhetsindeks)		-26,4
Næringslivsledere totalt		
Bedret lønnsomhet		30,3
Uendret lønnsomhet		19,8
Svekket lønnsomhet		49,9
Nettotall (lønnsomhetsindeks)	5,3	-19,6
Utvalg	300	570

Lønnsomhetsindeksen for siste 12 måneder gikk i første kvartal 2009 ned fra 5,3 poeng til -19,6 poeng.

Indeks 21:

Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 månedene?

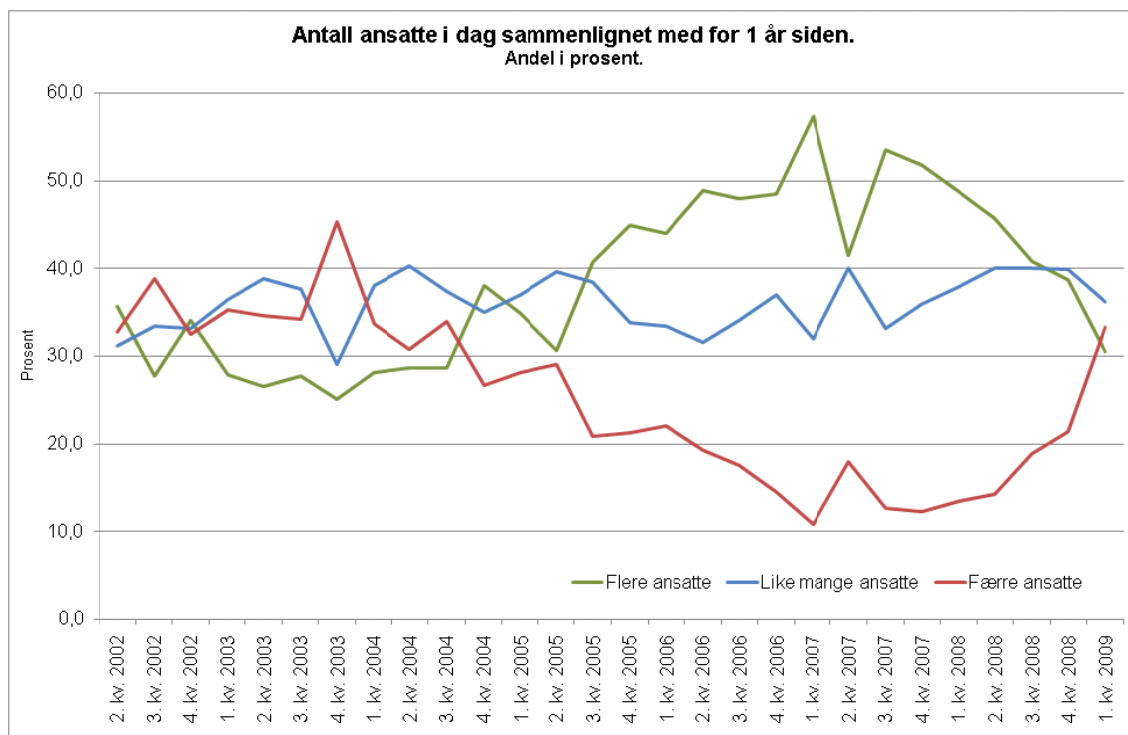

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte		
Bedret lønnsomhet		25,5
Vil holde seg uendret		31,7
Svekket lønnsomhet		42,2
Netttotal (lønnsomhetsindeks)		-16,7
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere		
Bedret lønnsomhet		18,1
Vil holde seg uendret		27,1
Svekket lønnsomhet		53,7
Netttotal (lønnsomhetsindeks)		-35,6
Næringslivsledere totalt		
Bedret lønnsomhet		22,9
Vil holde seg uendret		30,2
Svekket lønnsomhet		46,2
Netttotal (lønnsomhetsindeks)	-19,5	-23,3
Utvalg	300	570

Lønnsomhetsindeksen for neste 12 måneder gikk i første kvartal 2009 ned med 2,8 indekspoeng fra minus 19,5 poeng til minus 23,3 poeng.

Indeks 22:

Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?

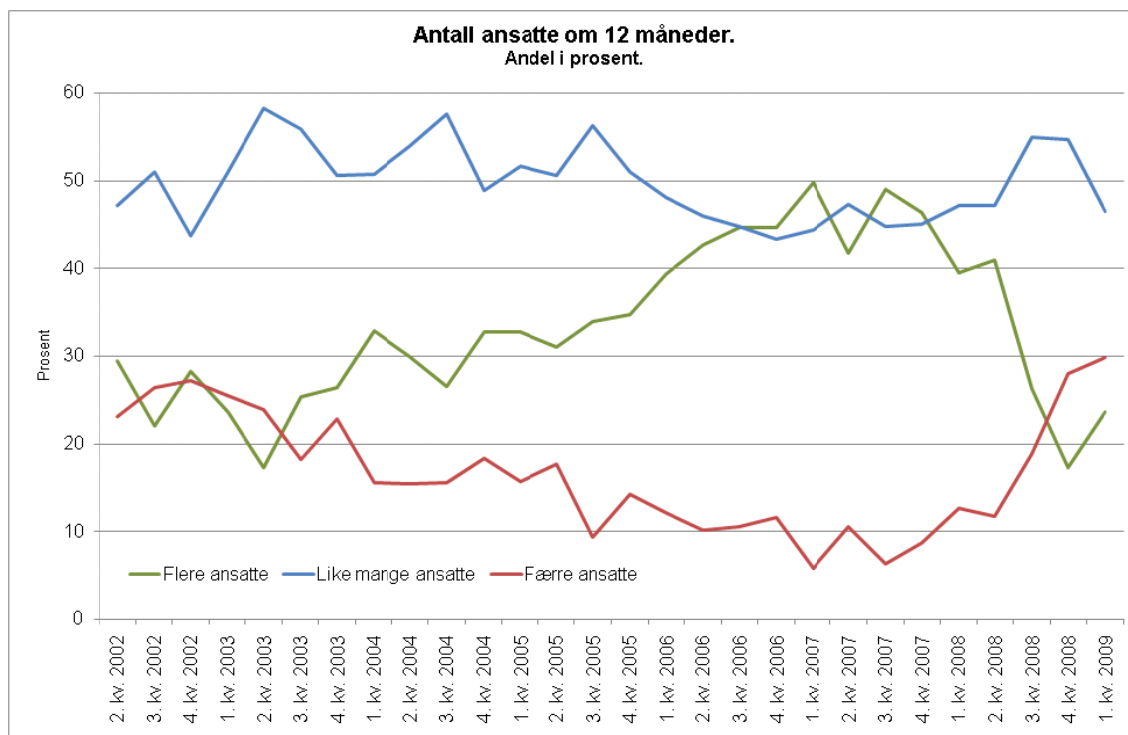

Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte		
Flere ansatte		24,7
Like mange ansatte		39,8
Færre ansatte		35,5
Netto (flere ansatte - færre ansatte)		-10,8
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere		
Flere ansatte		42,6
Like mange ansatte		28,7
Færre ansatte		28,7
Netto (flere ansatte - færre ansatte)		13,9
Næringslivsledere totalt		
Flere ansatte	38,7	30,5
Like mange ansatte	39,9	36,2
Færre ansatte	21,4	33,3
Netto (flere ansatte - færre ansatte)	17,3	-2,8
Utvalg	300	570

Andelen næringslivsledere som oppgav at de har flere ansatte enn hva de hadde for 12 måneder siden gikk ned fra 38,7 prosent i fjerde kvartal 2008 til 30,5 prosent i første kvartal 2009. Andelen som oppgav at de har færre ansatte gikk opp fra 21,4 til 33,3 prosent, mens andelen som oppgav at de har like mange ansatte gikk ned fra 39,9 prosent til 36,2 prosent.

Indeks 23:

Tror du bedriften om 12 måneder vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

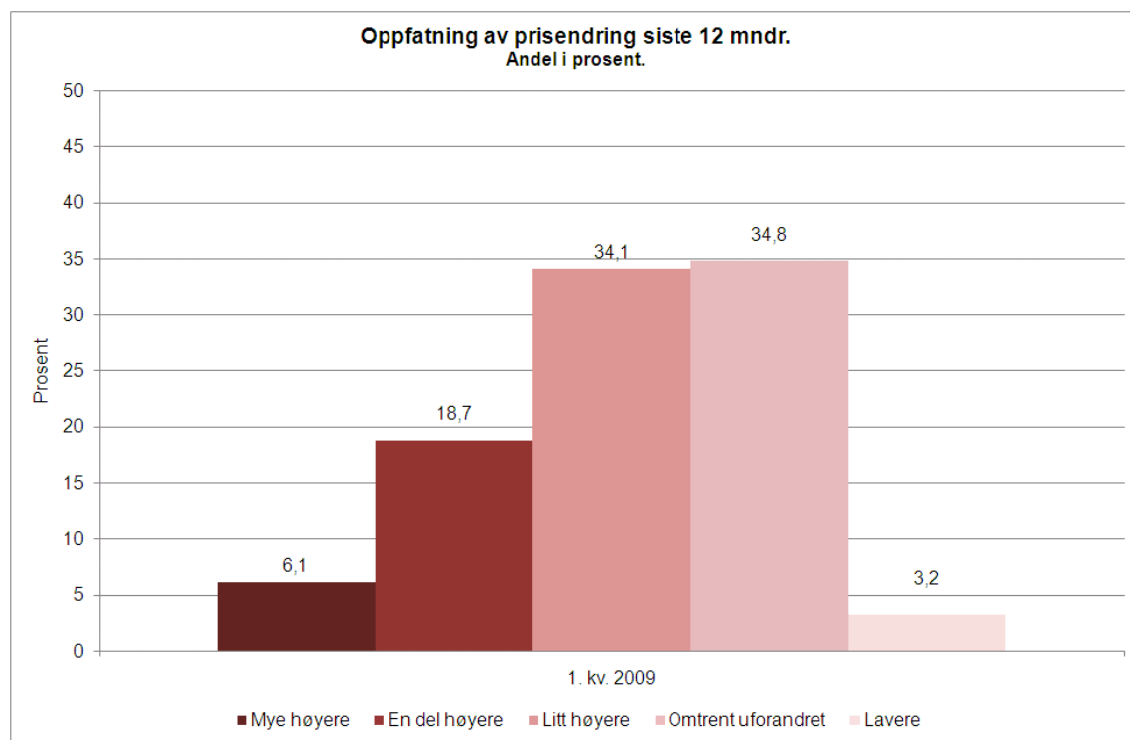
Antall ansatte om 12 mnd	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Næringslivsledere i bedrifter med færre enn 50 ansatte		
Flere ansatte		22,3
Like mange ansatte		51,5
Færre ansatte		26,0
Netto (flere ansatte - færre ansatte)		-3,7
Næringslivsledere i bedrifter med 50 ansatte eller flere		
Flere ansatte		26,6
Like mange ansatte		36,7
Færre ansatte		36,7
Netto (flere ansatte - færre ansatte)		-10,1
Næringslivsledere totalt		
Flere ansatte	17,3	23,6
Like mange ansatte	54,7	46,5
Færre ansatte	28,0	29,8
Netto (flere ansatte - færre ansatte)	-10,7	-6,2
Utvalg	300	570

23,6 prosent av næringslivslederne oppgav i første kvartal 2009 at de forventer å ha flere ansatte om 12 måneder, mot 17,3 prosent i fjerde kvartal 2008. Andelen som forventer å ha færre ansatte om 12 måneder gikk opp fra 28,0 prosent til 29,8 prosent, mens andelen som forventer å ha like mange ansatte gikk ned fra 54,7 prosent i fjerde kvartal 2008 til 46,5 prosent i første kvartal 2009.

Resultater - husholdningene

Indeks 24A:

Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, en del høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?

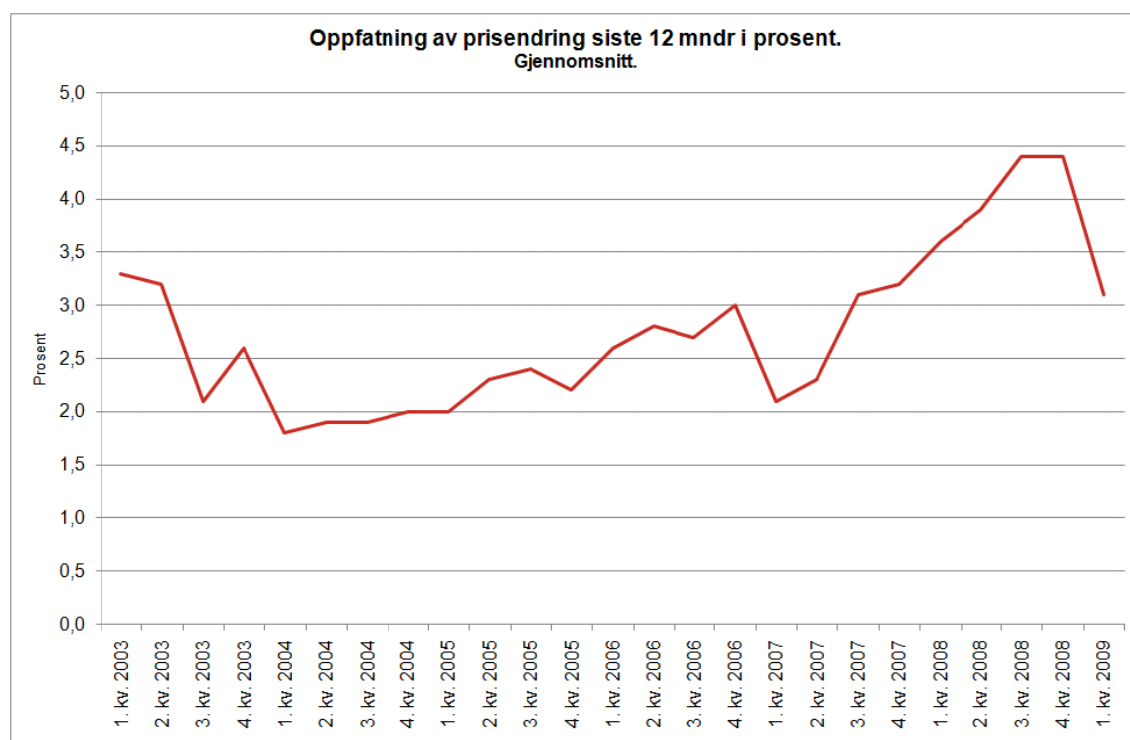

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd.		4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Husholdningene			
Mye høyere	Prosentandel	8,6	6,1
En del høyere	Prosentandel	23,5	18,7
Litt høyere	Prosentandel	35,7	34,1
Omtrent uforandret	Prosentandel	26,9	34,8
Lavere	Prosentandel	2,5	3,2
Utvalg		1006	1000

Andelen av husholdningene som i første kvartal 2009 var av den oppfatning at prisene på varer og tjenester er mye høyere enn for ett år siden gikk ned fra 8,6 til 6,1 prosent. Andelen som oppfatter at prisene er lavere var på 3,2 prosent mot 2,5 prosent i forrige kvartal. Andelen som oppfatter at prisene er omtrent uforandret var på 34,8 prosent i første kvartal 2009 mot 26,9 prosent i fjerde kvartal 2008.

Indeks 24B:

Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?

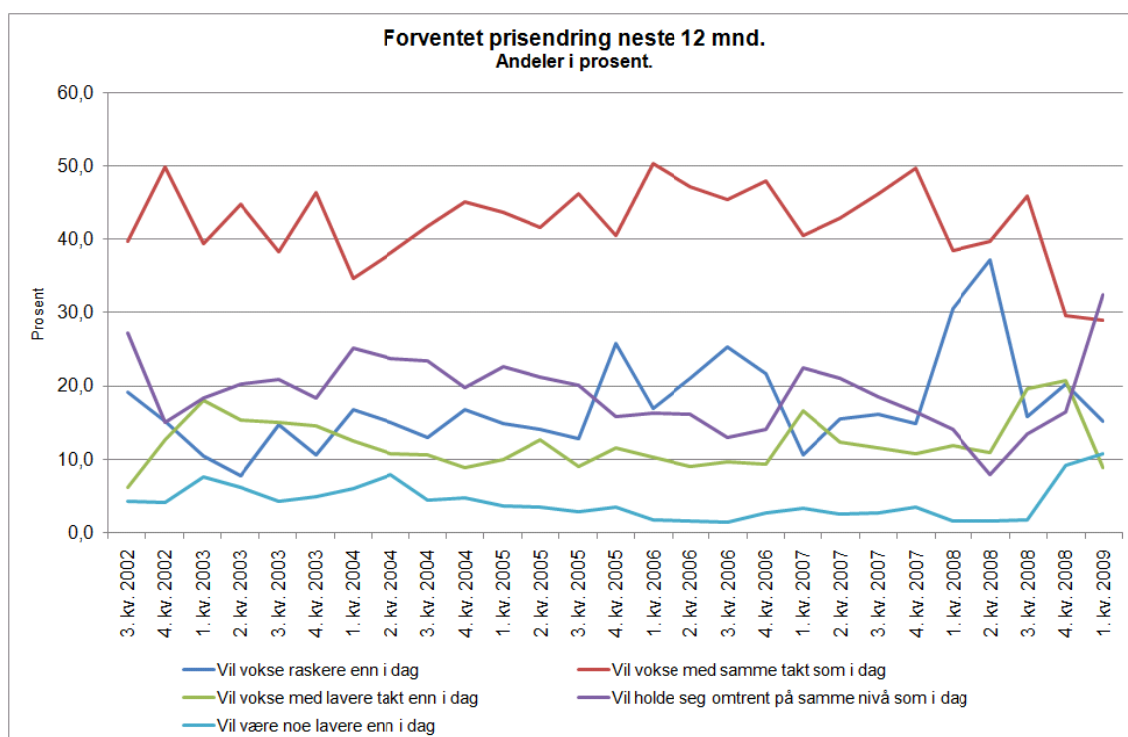

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd. i prosent	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Husholdningene		
Gjennomsnittlig verdi	4,4	3,1
Utvalg	750	758

Oppfattet prisendring i prosent siste 12 måneder blant husholdningene gikk ned med 1,3 prosentpoeng, fra 4,4 prosent i fjerde kvartal 2008 til 3,1 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 25A:

Tror du at prisene i løpet av de neste 12 månedene vil vokse raskere enn i dag, vokse med samme takt som i dag, vokse, men saktere enn i dag, være uendret eller være noe lavere enn i dag?

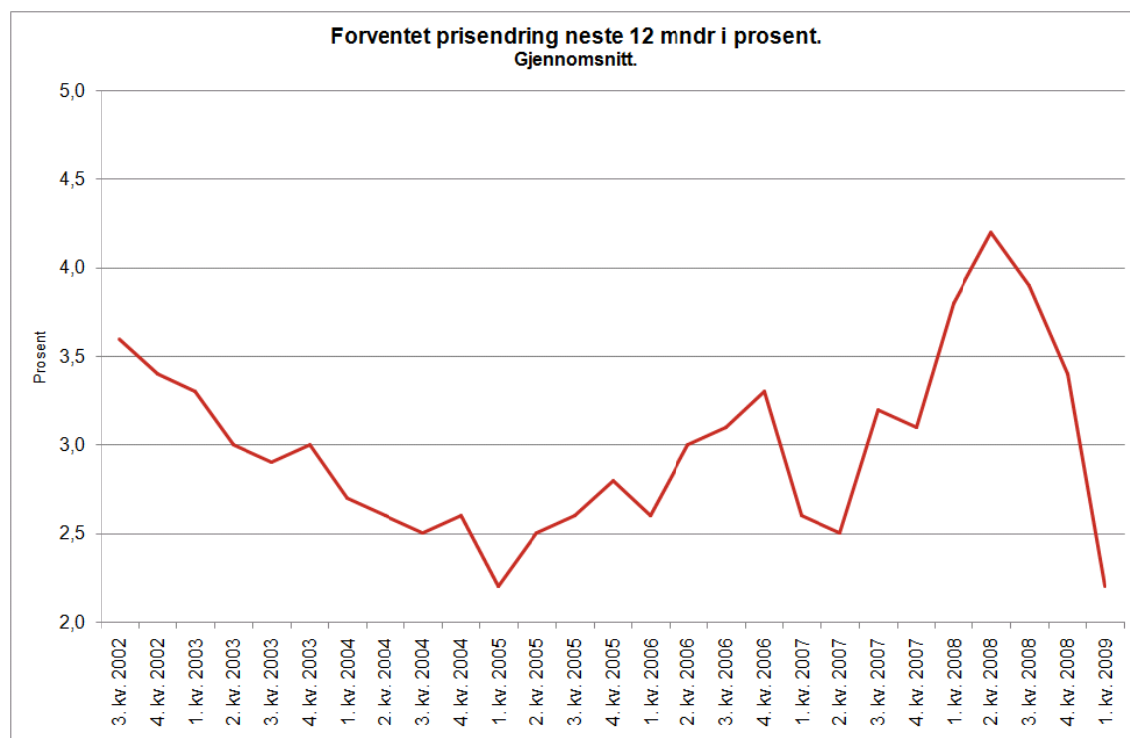

Forventet prisendring neste 12 mnd		4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Husholdningene			
Vil vokse raskere enn i dag	Prosentandel	20,2	15,1
Vil vokse med samme takt som i dag	Prosentandel	29,6	29,0
Vil vokse med lavere takt enn i dag	Prosentandel	20,7	8,9
Vil holde seg omtrent på samme nivå	Prosentandel	16,5	32,4
Vil være noe lavere enn i dag	Prosentandel	9,2	10,7
	Utvalg	1006	1000

15,1 prosent av husholdningene forventer at prisene de neste 12 måneder vil vokse raskere enn i dag, mot 20,2 prosent i fjerde kvartal. 29,0 prosent av husholdningene forventer at prisene på varer og tjenester de neste 12 måneder vil vokse med samme takt som i dag, mot 29,6 prosent i forrige kvartal. Andelen som forventer at prisene de neste 12 månedene vil være noe lavere enn i dag økte fra 9,2 prosent i forrige kvartal til 10,7 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 25B:

Sammenliknet med dagens prisnivå, hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?

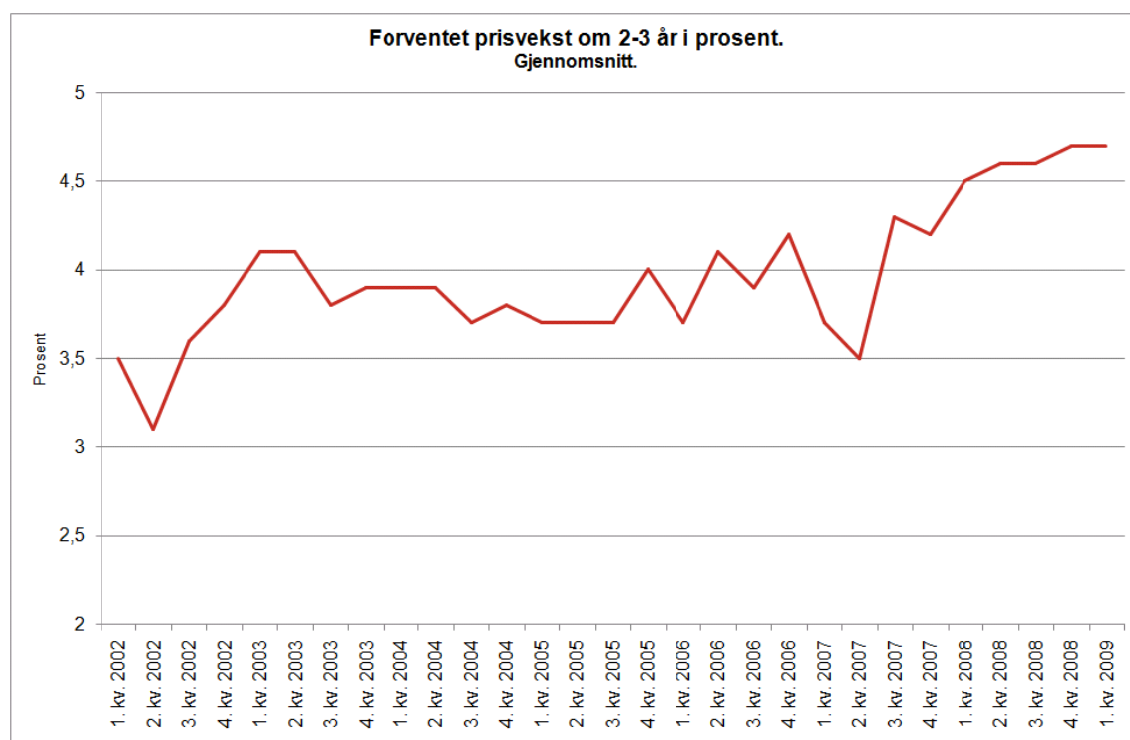

Forventet prisendring neste 12 mnd. i prosent	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Husholdningene		
Gjennomsnittlig verdi	3,4	2,2
Utvalg	776	833

Forventet prisendring neste 12 måneder gikk blant husholdningene ned med 1,2 prosentpoeng, fra 3,4 prosent i fjerde kvartal 2008 til 2,2 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 26:

Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?

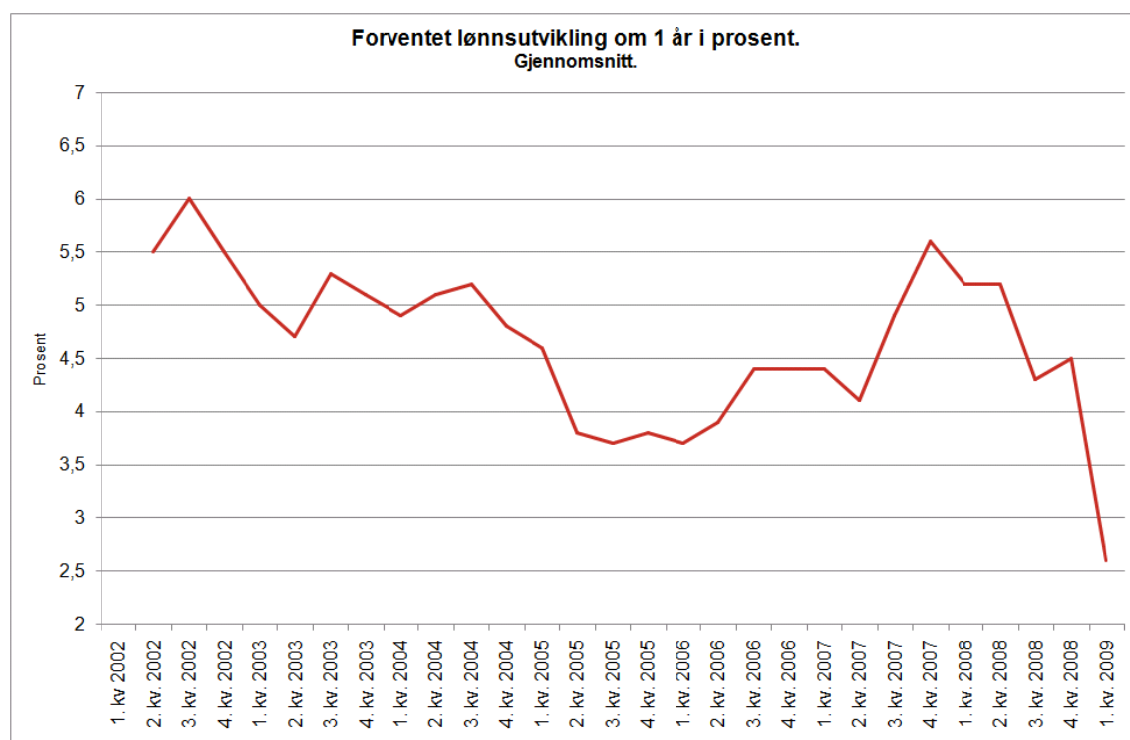

Forventet prisvekst om 2-3 år i prosent	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Husholdningene		
Gjennomsnittlig verdi	4,7	4,7
Utvalg	682	650

Forventet prisvekst om 2-3 år blant husholdningene var uendret på 4,7 prosent fra fjerde kvartal 2008 til første kvartal 2009.

Indeks 27:

Omtrent hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon vil endres de neste 12 månedene?

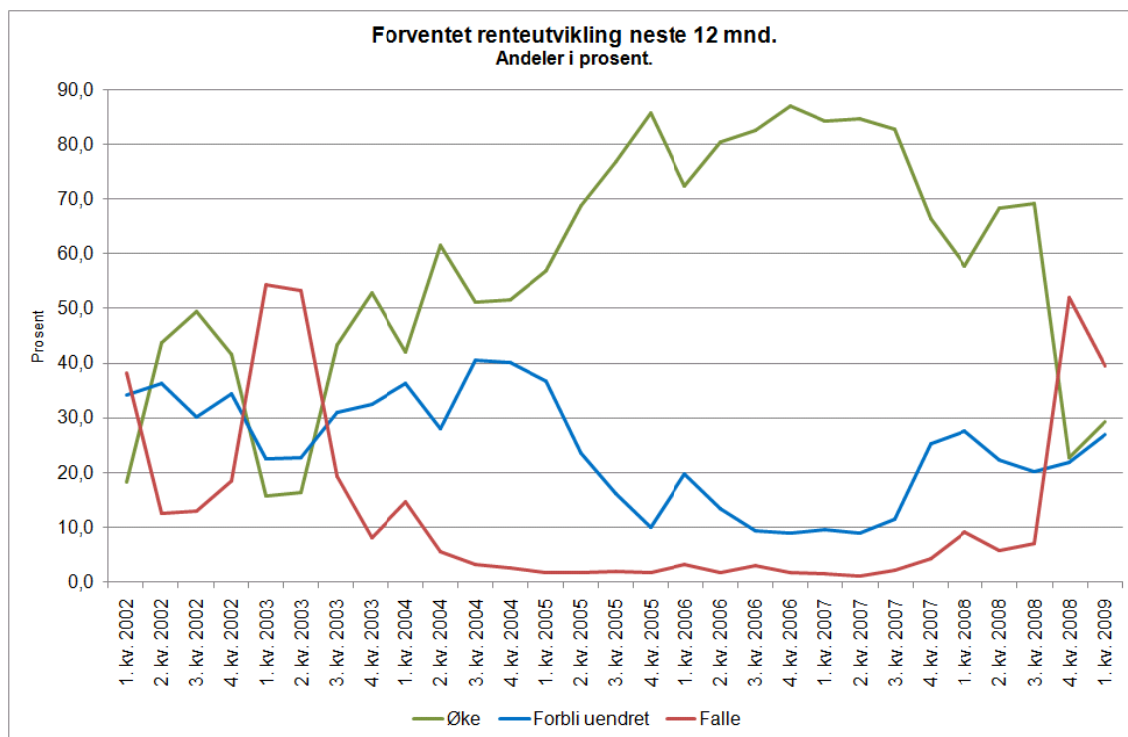

Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Husholdningene		
Gjennomsnittlig verdi	4,5	2,6
Utvalg	831	821

Forventet lønnsøkning neste 12 måneder blant husholdningene gikk ned fra 4,5 prosent i fjerde kvartal 2008 til 2,6 prosent i første kvartal 2009.

Indeks 28:

Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Forventet renteutvikling neste 12 mnd	4. kvartal 2008	1. kvartal 2009
Husholdningene		
Øke	22,8	29,3
Forbli uendret	21,9	27,0
Falle	52,0	39,5
Utvalg	1006	1000

Andelen av husholdningene som forventer en økning i rentene gikk opp med 6,5 prosentpoeng i første kvartal 2009 til 29,3 prosent. Samtidig gikk andelen som forventer at renten skal falle ned fra 52,0 til 39,5 prosent, mens andelen som forventer at renten skal forbli uendret gikk opp fra 21,9 til 27,0 prosent.

Tekniske kommentarer – økonomene og partene i arbeidslivet

Utvalg og utvalgsmetode

Undersøkelsen er basert på respondentlister fra tidligere undersøkelser. Disse listene er oppdatert med nye aktører både blant økonomene og partene i arbeidslivet. I tillegg er listene korrigert for respondenter som ikke lenger er relevante.

Antall intervjuer

I denne undersøkelsen er det gjennomført totalt 102 intervjuer blant økonomer innenfor akademien og finansnæringen, samt representanter for partene i sentrale arbeidslivsorganisasjoner. Av disse intervjuene er 69 av respondentene økonomer og 33 respondenter kommer fra partene i arbeidslivet.

Vekting

Resultatene i denne undersøkelsen er ikke vektet.

Metode for datainnsamling

Feltarbeidet er gjennomført på web ved bruk av datainnsamlingsverktøyet Conformat. Respondentene er invitert til å delta ved utsendelse av e-post.

Tidspunkt for datainnsamling

Feltarbeidet er gjennomført i tidsrommet fra 19. til 25. februar 2009.

Ekstremobservasjoner

Ekstremobservasjoner over 8 prosent er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen.

Tekniske kommentarer - næringslivslederne

Utvalg og utvalgsmetode

Undersøkelsen er representativ utvalgsundersøkelse av bedriftsledere i norske bedrifter med 20 ansatte eller flere. Undersøkelsen er gjennomført gjennom Perducos representative næringslivspanel. Dette panelet er rekruttert gjennom Perducos kvartalsvise næringslivsundersøkelse (Norges næringslivsundersøkelser - NNU[®]).

Antall intervjuer

Det er gjennomført totalt 570 intervjuer blant bedriftsledere i næringslivet i denne undersøkelsen.

Vekting

Resultatene er vektet basert på variablene geografi (fylke), bransjer og antall ansatte i bedriften.

Datainnsamling

Feltarbeidet er foretatt på web ved bruk av datainnsamlingsverktøyet Confirmit. Respondentene er invitert til å delta ved utsendelse av e-post deltakerne i panelet.

Tidspunkt for datainnsamling

Feltarbeidet er gjennomført i tidsrommet fra 12. til 24. februar 2009.

Ekstremobservasjoner

Ekstremobservasjoner over 11 prosent er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen.

Tekniske kommentarer - husholdningene

Utvalg og utvalgsmetode

Undersøkelsen er representativ utvalgsundersøkelse av befolkningen som er 15 år eller eldre. 60 prosent av intervjuene er gjennomført på fasttelefon og 40 prosent er gjennomført på mobiltelefon.

Antall intervjuer

Det er gjennomført totalt 1000 intervjuer blant norske husholdninger.

Vekting

Resultatene er vektet basert på variablene geografi (landsdel), alder og kjønn.

Datainnsamling

Feltarbeidet er gjennomført ved telefonintervjuer (CATI). Telefonintervjuene er gjennomført av Norstat Norge på oppdrag av Perduco.

Tidspunkt for datainnsamling

Feltarbeidet er gjennomført i tidsrommet fra 16. til 22. februar 2009.

Ekstremobservasjoner

Ekstremobservasjoner over 11 prosent er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen.